

શાળોપયોગી દેશીનામું.

ગૂજરાતી નિશાળોને સાર.

રચનાર તથા પ્રસિદ્ધ કરનાર.

છગનલાલ લલિત્રભાઈ શાહ—વનોડિયા.

માસ્તર-સરકારી ગૂજરાતી કન્યાશાળા નં. ૧લો.

વડોદરા.

પ્રત ૧૬૦૦

સંવત ૧૯૪૪. સન ૧૯૮૮.

અમદાવાદ—આર્યોદય પ્રેસ.

[રચનારે આ પુસ્તકને સને ૧૮૬૭ ના રપ મા આકટ પ્ર-
માણે રજીસ્ટર કરાવી પ્રગટ કરવા-કરાવવાના, તથા પર
બાષામાં બાષાંતર કરવા-કરાવવાના સધળા હકો સ્વા-
ધિન રાખેલા છે, માટે રચનારની પરવાનગી સિ-
વાય તેને કોઈપણ રીતે છાપવું-છપાવવું નહીં.]

કિંમત છ આના કંપની.

પોસ્ટેજ અર્ધો આનો.

[એન્ડ્રોને, સાર ક્રિશ્ચિયન આપવામાં આવે છે.]

સૌ શિક્ષણનો એક મત

દશી નામા વિષે વિદ્વાનોના વિચાર.

નામાની રચના ધણી સારી છે. શાહુકાર સાથે લેણદેણ કરનારે અને ગુ-
માસ્તાઓએ અવસ્ય વાંચવી જોઈએ. નિશાળમાં છોકરાઓને એનું જ્ઞાન થાય
તો, આગળ જતાં ધણું ઉપયોગી થઈ પડશે. (મો. ગો. હજીર, ટે. ઓફીસર-
વડોદરા.) આ ચોપડી સાદી અને સરળ ભાષામાં એવી રીતે લખાઈ છે
કે તેને ગમે તે માણસ સમજી શકશે. દરેક ચોપડીની સમજૂતી તથા નમુના
ચાલતા વ્યવહારને અનુસરતા છે. નિશાળોમાં વ્યવહાર ઉપયોગી શીક્ષણ આ-
પના માટે આ ચોપડીની અમારી ભલામણ છે. (વડોદરા ના પ્રખ્યાત સરાફો)
સમજૂતી ઠીક આપી છે. છોકરા તથા મહેતાજીને ઉપયોગી થાય તેવી છે.
(ગો. સુ. દેસાઈ.) કેળવણી ખાતામાં ચલાવવા સારૂ મે, ડીરેક્ટર સા. ની મ
જૂરી મળવા તમારે ઉપાય લેવા. (ગ. ગો. શાસ્ત્રી.) ધણીજ શ્રમ અને
ચોકસાઈથી લખેલું છે. તેનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન મેળવે તેને વેપારી કે સરાફને ત્યાં
નામું રાખવાને કોઈ રીતની હરકત પડે નહીં. (મો. ર. સુરત) અને સરકાર
અને લોકો તરફથી સારો આશ્રય મળશે. છઠ્ઠા ધોરણના વિદ્યારથીઓ તેનો
ઉપયોગ કરશે તો ખસુસ તેમને ખડુંજ લાભ થશે. હાલની લેખાવળી ક-
રતાં આ પુસ્તક ધણે દરજ્જે ચઢીઆલું છે. (મા. હ. દેમાઈ.) વ્યવહાર
ના ઉપયોગી નામાની સમજણ ધણી સારી અને સહેલી રીતે આપી છે. નિ-
શાળનાં ઉપડાં ધોરણોમાં તથા પરીક્ષાનાં ચાલતાં પુસ્તકોમાં તે દાખલ કર-
વા લાયક છે. ને જો એમ થશે તો વિદ્યાર્થીના હકમાં ખરેખર ધણીજ ફાયદો
થશે. (જ. ઇ. પેન્સનર. યો. એ. કાઠિ.) ખીજાં પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકો કર
તાં આ પુસ્તક ધણીક રીતે સંપૂર્ણ છે. આપણી નિશાળો માટે એક અવશ્ય
નું અને કેળવણી ખાતાએ આશરો આપવા લાયક થઈ પડ્યું છે. (નુ. એ.
જે સાદી રીતે આ બિઝટ હિસાબી હકિકત આપી છે. તે વખાણવા જોગ છે
તથા ધણા ધ્યાનથી અભ્યાસ કરવા જોગ છે. અમો દરેક ઉધરતા વેપારીને આ
ચોપડીનો ઉપયોગ કરવાની ભલામણ કરીએ છીએ. તેમજ ઉપલા વર્ગના ગુજ-
રાસી અભ્યાસીઓને શીખવવાને ભલામણ કરવા માગીએ છીએ. (જ્ઞાનવધક.) ના-
માની સમજ ધણી સારી રીતે આપી છે (ગુજરાત શાળાપત્ર.)

અપુર્ણ-જીએ પૃષ્ઠ ૫૨.

અર્પણ પત્રિકા.

શ્રીમંત મીરજાં મહારાવ શ્રી ૭ ખેંગારજી સવાઈ
ખહાદુર. જી. સી. એસ. આઈ. ઇ. ઈ.
સંસ્થાન કચ્છ.

મહારાજ સાહેબ!

આપ નોંમદાર સાર્વજનિક હિત તરફ વિશેષ લક્ષ આપો છો. હ-
રેક મહદ્ કાર્યમાં આપની પરમાર્થ બુદ્ધિ પ્રસિદ્ધ થયાં કરે છે.
કેળવાયલા પુરૂષને વિવિધ પ્રકારે પુરતી મદદ આપવાને
ઉત્સુક છો. મને પણ આપના તરફથી સારો આશ્રય
મળ્યો છે. આપની રાજ્ય કુશળતા, સહન શિલતા,
ઉદારતા અને હિંમત ખીજા રાજકર્તા મિત્રોને
નકલ કરવા જોગ છે વગેરે વગેરે આપના સ-
દ્ગુણો ઉછરતી પ્રજાની રમૂતિમાં કાયમ રહે
એ હેતુથી આપનેજ અત્યાગ્રહપૂર્વક આ
“શાજોપયોગી દેશીનામા” નું લઘુ
પુસ્તક અર્પણ કરવામાં આવે
છે. તે આપ સ્વિકારશો.

લી. આભારી

છગનલાલ લલ્લુભાઈ શાહ.

શેઠશેરી—વડોદરા.

+ અમારા અર્જપત્ર ઉપરથી પ્રથમના પ્રગટ કરેલા દેશીનામાને
રા. બા. મોતીલાલ લાલભાઈ દિવાનજી સાહેબ મારફત દોઢસો ન-
કલ ખરીદ કરી આશ્રય આપ્યો હતો.

પ્રસ્તાવના.

નામાની જેટલી જરૂર વેપારીને છે તેટલીજ જરૂર સાધારણ ધરધણીને તથા રાજાને છે. પોતાની પેદાશ અને ખર્ચ ખુટણુ કેવા પ્રકારનાં છે. તે જેવા તથા જાણવાને નામું એક આરશી છે. આપણો ચોખ્ખો વ્યવહાર બતાવવાને, અને આપણી ચાલ ચલકત વિષે ખાત્રી આપવાને-નામું-એક જાતનું સરટિક્કેટ છે. નામું રાખવાથી આપણને માલમ પડે છે કે ગયા વધ કરતાં આવધની પેદાશમાં આટલો વધારો ઘટાડો અમુક કારણથી થયો. એકંદર ઉપજમાથી કેટલો ભાગ નિરૂપયોગી ખર્ચાયો, હવે નવી સાલમાં કેવી રીતે ફેરફાર કરવો, એ વગેરે બાબતો શોધી કાઢી ખર્ચને કબજે રાખવા અને તેની સાથે પેદાશમાં વધારો કરવાને સ્વભાવિક રીતે ધ્યાન ખેંચાય છે જેણે શરૂઆતથી નામું રાખી પેદાશ ખર્ચ સમતોલ રાખવા ને અભ્યાસ કર્યો હોય તેને પાછલી અવસ્થામાં ખુલુ શાન્તિ મળે છે જેઓ આજસને લીધે નામું રાખતા નથી તેઓની લેવડ, દેવડ, પેદાશ, અને ખર્ચ સમજાતું નથી, એવા માણસને નામે જાનરમાં એક પૈસાની જાણ સ ઊધારે મળતી નથી. વળી એવી ટેવથી આપેલી કે લીધેલી રકમ વિસરી જવાય તો તે રકમ સંભારી કાઢવાનું તેને સાધન રહેતું નથી. એટલે ઘણી ખરી વખતે વાંધો પડે છે. તથા પત્યાર ઘટવાનું કારણ થઈ પડે છે. કોઈ ચડેતો મોંની વાત વજનદાર ગણવામાં આવતી નથી. અને ઉપજ ખર્ચનો મેજ ન હોવાથી પૈસે ટકે સુખી થવાશે કે દુખી તે અટકળી શકાતું નથી. અને દેવાળીઓની માફક તંગીમાં દિવસ ગુજરવા પડે છે. માટે નામું લખવાની ખુબજ અગત્ય છે.

પ્રાચિન કાળથી દરેક ભાષાઓમાં નામું લખાતું આવ્યું છે. તેમાં આપણા દેશીઓની નામું રાખવાની રીત માટે એકજ બોલમાં એટલું કહેવું બસ થશે. કે તે “સંપુર્ણ” છે. જો કે તે રીત ઘણીજ ગુચ્છભરેલી અને અધરી છે તો પણ અનુભવ અને અજમાયશ ઉપરથી તે વેહેલી શીખી લેવાય છે. વેપારીઓનું દુકાનો નામું શીખવાની મોટી શાળાઓ છે. એ શાળાઓમાં પુસ્તક દ્વારે જ્ઞાન મળતું નથી પરંતુ કથિત જ્ઞાન અનુભવ સાથે મળે છે પ્રાચિન કાળમાં નામું લખવાની એકજ રીત હતી પરંતુ સાધન જુદા પુસ્તક ન હોવાથી શીખવવામાં એટલો બધો ફરક પડી ગયો છે કે જાણે જુદા જુદા વેપારીઓની નામું લખવાની રીત અસલથીજ જુદી જુદી હોય. આ ભુલ ભરેલા ફરકને લીધે કોરટામાં નામા તપાસતાં પુરુષ ગુચ્છવાડા હોઈ છે, નિશ્ચય કરાવ પર આવી શકાતું નથી અને નાહક નાણાની ખુવારી થાય છે. એવગેરે બાબતો તરફ અને શુભ શાંતિમાં આડે આવતી અવધરો તરફ ધ્યાન આપતાં સ્વાનુભવ પ્રમાણે પુસ્તકના આ-

કારમાં એક દેશીનામું રચવાની ભારે અગત્ય જણાઈ હતી. તેથી તે વિષે ગુજરાતશાળાપત્રમાં પ્રથમ અમે કેટલીક ચર્ચા કરી તે ચર્ચાથી લોકિક ધ્યાન ખેંચાયું અને તેની સાથેજ ચાર ગ્રંથકારો મેદાનમાં આવ્યા તેમાં સામાન્ય નિયમને અનુસાર અમારી મહેનત પહેલે નખરે સફળ થવાથી તેની ખીજ આવૃત્તિમાં મોટા સુધારો વધારો કરી ઘણી ઉલટભેર પ્રવ્રત્તિની સેવા બજાવવા ધારણુ છે.

નામાનુ મૂળ એટલું બધું મોટું છે કે તેને જેવા ને જે આકારમાં રાખવા ધારીએ તેમ તે રહી શકે છે. કેમકે પ્રાચિન લેખકોએ ચોક્કસ કરેલા નિયમાનુસાર ચાલવાથી હિસાબ કિતાબમાં ભાંજગડ પડતી નથી. આપણી શાળાઓમાં ઘણી જાતના વિષયો શીખવવામાં આવે છે. તેની સાથેછટ્ટા ધોરણુ જેવા હંચા વર્ગના ઉમેદવારોને આ ઉપયોગી વિષયનું જ્ઞાન આપવાની લોક માગણીથી સરકારને જરૂર પડી છે. પરંતુ કલાસ બુક તરીકે વાપરવા લાયક એટલે સહેલું અને ટુંકામાં સઘળી જાતનું જ્ઞાન આપી શકાય એવું ઉપયોગી પુસ્તક ન હોવાથી અમારા પ્રથમ પુસ્તકને કમિટિએ તપાસમાં લઈ ખાસ માગણી કરી હતી જેથી અમે આ વખતે જુદા આકારમાં તેના પરિણામ ન્દાખલ આ પુસ્તક રજુ કરીએ છીએ. તે ઉપયોગી થશે તો કરેલી મહેનત સફળ થવા બદલ વધારે સંતોષ થશે.

ગાયકવાડી રાજ્યના તથા બ્રિટિશ રાજ્યના કેળવણી ખાતાના મહેરબાન વિદ્વાન અધિકારીઓએ એટલે રા. બા. ગોપાલજીભાઈ સૂરભાઈ દેશાઈ, આ. એ. જ્યુ. ઇ. કાઠિયાવાડ, રા. સા. માધવલાલ હરીલાલ દેસાઈ, બી. એ. ડે. એ. ઇ. રેવાકાંઠાપંચમહાલ. રા. રા. ગીરધરલાલ ભાણુભાઈ મોદી, બી. એ. એજ્યુ. ઇ. કડી અને નવસારી પ્રાંત, રા. રા. દામુભાઈ ડાહ્યાભાઈ મહેતા બી. એ. એલ. એલ. બી; હેડમાસ્તર ત્રેનિંગકોલેજ વડોદરા, રા. રા. નારાયણરાવ ભારકરરાવ પંડિત, એ. જ્યુ. ઇ. વડોદરા અને અમરેલી પ્રાંત, અને રા. જીભાઈ ગોકળદાસ પારેખ; આસિ. માસ્તર. ત્રે. કોલેજ વડોદરા. એમણે તથા બીજા કેટલાક મુરબી મિત્રોએ અમારું પ્રથમનું પુસ્તક, તે જાતનાં બીજાં પુસ્તકો સાથે ખાત્રી ભરેલી રીતે તપાસી જઈ વિદ્યાર્થીઓને માટે આ નવું પુસ્તક રચવામાં ઘણી જાતની કિમતી સલાહ આપી છે તે માટે તેમનો હું આભારી છું.

દેશીનામું શીખવવા વિષે સુચના.

છટ્ટા ધોરણના છાત્રાઓને વ્યાખ્યાન રૂપ વિષય શીખવવામાં આવે છે. તેથી આ પુસ્તક એ રીતે લખ્યું છે. નામાની અને ચોપડાની વ્યાખ્યા સમજાવવા પછી છાત્રાઓ પાસે કારા કાગળો મંગાવવા. અને તેમને હાથે તેમાં સળ વગેરે પડાવી ચોપડા બંધાવવા. એ દરેક ચોપડાના પુઠાપર ચોપડાના

નામની ચીઠ્ઠીઓ ચોઢાવવી. દરેક ચોપડાનો ઉપયોગ કેવી રીતે થઈ શકે છે અને તે વિના કેવી અડચણો આડે આવે છે તેના કારણો તેઓ પોતાની મેળે કહી શકે એવી ગોઠવણ પ્રથમથી કરતા જવી. જમાખર્ચને લગતા નિયમો પાયરી બંધ આપેલા છે. તે છોકરાઓના ધ્યાનમાં બરાબર ઠસે એવી રીતે સમજાવવા તથા તે નિયમને લગતાં ઉદાહરણો સહેલા રૂપમાં તેમના આગળ મુકવાં. કેટલીક વખતે નિયમને અનુસરતાં ઉદાહરણો તેમની પાસેથી કઢાવવાં એટલે તેમની શક્તિ એ બાબતમાં કેળવાઈ છે કે નહીં તે સમજવામાં આવશે. ઉદાહરણ વખતે મનુષ્યનાં નામ લેવાં પડે તો ક્લાસના છોકરાઓનાં નામ લેવાં અને કેટલીક વખતે જાણે પ્રત્યક્ષ વ્યવહાર કરતા હોય એમ કેટલાક પદાર્થોની લેવડ દેવડ કરાવી જમાખર્ચ નાખતાં શીખવવું. જમાખર્ચ સારા અક્ષરે, સારી ઇમારતે, ધટતી ઉતાવળે, અને વ્યવહાર કરીને તુરત તુરત નામે લખે એવો મહાવરો થવો જોઈએ. બરાબર રીતે રોજમેળ અને ખાતાવહી આવડશે તો વેપારીની દુકાને સાત ચોપડાથી નામું લખવાને કોઈ પ્રકારનો વાંધો રહેશે નહીં.

નામું લખવાની શરૂઆત નરી રોકડ રકમથી કરવી. રોકડ રકમ વિષેનો જમાખર્ચ આવડ્યા પછી ચઢતા ક્રમે જમાખર્ચી રકમ ઉગેરતા જવી. તેમજ શરૂઆતમાં ચાલતા વહીવટનું નામું લખવાનો મહાવરો કરાવવો અને તે સઘળી રીતે પાકું થયા પછી જેને ત્યાં નામાનું કશું ઠેકાણું નથી અને લહેણદેણ તથા મુઝી વગેરે બાબત તજવીજ કરી નામું મેળવવું છે. તેવા ઘરઘણીના નામાનો જમાખર્ચ નાખતાં શીખવવું. ઉપર કહેલી રીત સહેલી છે પરંતુ આ બીજી રીત ઘણી અઘરી છે. માટે તે વિષે ઘણા દાખલા આપી સમજાવવું. (જુઓ નમુના). આપણી શાળાઓમાં રોજમેળ અને ખાતાવહી શીખવવાનો ઠરાવ છે તો બે ચોપડા પરથી સઘળી જાતનો વ્યવહાર નક્કી કરી આપે અને સાક્ષ આખરે સરવાયું કાઢી શકે એવી ખબડદારી છોકરામાં આવે તોજ નામું શીખવવામાં કરેલી મહેનત સફળ થઈ માનું છું. કોઈ શિક્ષકને અથવા વિદ્યાર્થીને વેપારીના સાતે ચોપડા જાણવાની ઇચ્છા થાય તે સાડ પુરવણી વધારામાં તે સઘળા નમુના આપવામાં આવ્યા છે. શીખવેલા વિષયનું પુનરાવર્ત કરવામાં જોઈતા સવાલો તથા છઠ્ઠા ધોરણની પરીક્ષામાં આવેલા પ્રશ્નો અને તે લખવાની રીત પણ પુરવણી વધારામાં ખુલાસાવાર આપી છે તેથી આશા છે કે મારા મિત્રોને આ નામું અવધડ ભરેલું લાગશે નહીં.

છગનલાલ લલિતભાઈ શાહ.

સાંકળિયું.

ક્રમ.	આખત	પૃષ્ઠ.
૧.	નામાની વ્યાખ્યા.	૧.
૨.	ચોપડાની વ્યાખ્યા.	૧.
૩.	સાત ચોપડાનાં નામ અને વ્યાખ્યા.	૧.
૪.	નામું લખવાના મુખ્ય ચોપડાનાં નામ-	૧.
૫.	રોજમેળની વ્યાખ્યા	૨.
૬.	રોજમેળમાં મીતિ દોરવા વિષે	૨.
૭.	જમા ઉધારની વ્યાખ્યા.	૨.
૮.	દેવી લહેણી રકમ વિષે.	૨.
૯.	સળ અને તેનો ઉપયોગ.	૨.
૧૦.	પાછલી શિલક વિષે.	૨.
૧૧.	જમાખરચની ક્રમોના પ્રકાર.	૩.
૧૨.	રોકડી રકમ વિષે.	૩.
૧૩.	જમાખર્ચી રકમ વિષે.	૩.

ખીલ માણસ સાથેના વ્યવહાર ના જમાખર્ચ વિષે.

૧૪.	ખીલ માણસ સાથેની રોકડ લેવડ દેવડ વિષે.	૩.
૧૫.	ખીલ માણસની વતી ત્રીજે સ્થળેથી રોકડાં નાણાં લેવા વિષેનો જમાખર્ચ.	૪.
૧૬.	ખીલ માણસને ત્રીજે સ્થળેથી રોકડાં નાણાં અપાવ્યાનો જમાખર્ચ લખવા વિષે.	૪.
૧૭.	ખીલ માણસ સાથે કરેલી કમ્પલત વગેરેના વ્યવહારના જમાખર્ચ લખવા વિષે.	૪.

પેદાશનું જમાખર્ચ નાખવા વિષે.

૧૮.	પેદાશનાં મુખ્ય સ્થળ.	૪.
૧૯.	વટાવ ખાતા વિષે.	૫.
૨૦.	બાજ ખાતા વિષે.	૫.
૨૧.	ખરીદ વકરા ખાતાની વ્યાખ્યા.	૫.
૨૨.	રોકડ અને ઉધાર માલના જમાખર્ચ વિષે.	૫.
૨૩.	રોકડ અને ઉધાર વકરાના જમાખર્ચ વિષે.	૬.
૨૪.	વેચાણના પ્રદક્ષામાં થોડા	

પૈસા જમા કરવા વિષે. ૬.

હુંડી વિષે.

૨૫.	હુંડીની વ્યાખ્યા અને તેનાં નામ	
૨૬.	નામ જોગી હુંડી વિષે.	૬.
૨૭.	શાહ જોગી હુંડી વિષે.	૭.
૨૮.	હુંડી ગેરવલ્લેગયાના ઉપાય.	૭.
૨૯.	હુંડીમાં લખાતી મુદતો વિષે.	૭.
૩૦.	મુદત ઉપરથી પડેલાં હુંડીનાં નામો.	૮.
૩૧.	દેખાડ અને ભરપાઇ કરવા વિષે.	૮.
૩૨.	લખખાઇ વિષે.	૮.
૩૩.	અમારી વતી અને તમારી વતીના ખાતા વિષે.	૮.
૩૩.	હુંડિયામાણ ખાતા વિષે.	૯.
૩૪.	હુંડિઓના જમાખર્ચ વિષે.	૯.
૩૫.	હુંડિઓના જમાખર્ચના મુખ્ય મુદ્દા.	૯.
૩૬.	વ્યવહારમાં આવતી હુંડિઓના પ્રકાર.	૯.
૩૭.	લખી આપેલી હુંડિઓના જમાખર્ચ વિષે.	૯.
૩૮.	લખાવેલી.	૧૦.
૩૯.	શિકારેલી.	૧૧.
૪૦.	વેચાણ.	૧૧.
૪૧.	નોકર વગેરેની પેદાશ વિષે.	૧૧.
૪૨.	ખર્ચ ખાતા વિષે.	૧૧.
૪૩.	ઉપર ટપકા વિષે.	૧૨.
૪૪.	રોજમેળ નક્કી કરવા વિષે.	૧૨.
૪૫.	આવતા દિવસની શિલક કાઢવા વિષે.	૧૨.
૪૬.	રોજમેળ બંધ કરવા અને રહેવા વિષે.	૧૨.
૪૭.	રોજમેળની રકમ ખાતે ખતવવા વિષે.	૧૨.

રોજમેળના જમાખર્ચનાં નમુના.	
સં. ૧૯૪૩ ના કારતક માસના રોજમેળ.	૧૩-૧૫.
સં. ૧૯૪૩ ના ફાગણ માસના રોજમેળ.	૧૬-૧૭.

સં. ૧૯૪૩ ના જેઠ માસ-
નો રોજમેળ. ૧૭-૧૮
સં. ૧૯૪૩ ના આસો માસ-
નો જમેખર્ચો મેળ ૧૯-૨૨.
સં. ૧૯૪૪ ના કારતકનો મેળ. ૨૩.
૪૮. ખાતાવહી વિષે. ૨૪.
૪૯ ખાતું પાડવાની રીત. ૨૪
૫૦. ખાતાના પ્રકાર વિષે. ૨૪.
૫૧. ચાલુ રાખવાનાં ખાતાં વિષે. ૨૪.
૫૨. માંડી વાળવાનાં ખાતાં વિષે ૨૫.
ખાતાવહીના ખાતાના નમુના. ૨૬-૨૯.

પુરવાણી વધારો-સાથે ચોપડા

૧. રોકડમેળનો નમુનો સમજાવતી સાથે ૩૦.
૨. નોંધ તથા ભરતિયાવહીનો,, ૩૧.
૩. આંકડાવહીનો ,, ૩૨
૪. આવરનો ,, ૩૩-૩૫.
૫. ખાતાવહીનો ,, ૩૬.
૬ વ્યાજવહીનો ,, ૩૭-૪૦.
વ્યાજવહીની વ્યાખ્યા.
વ્યાજના પ્રકાર.

સાદા વ્યાજની વ્યાખ્યા
દીવાળી ખાત્રી વ્યાજ વિષે.
વારો વારિયા વ્યાજની
વ્યાખ્યા.
સરની છુંટ મુકવા વિષે
એક પારસુ વ્યાજ ગણવા વિષે.
વ્યાજ ગણવાની રીત.
સાદાં તથા વારોવારિયા વ્યાજ ગ-
ણવાની રીત
સર ગણવા વિષે
વ્યાજ નક્કી કરવા વિષે.
તારીજ વિષે.

૭ સરવાયાનો ,, ૪૧-૪૨.
આ પુસ્તકમાંના પ્રશ્નો. ૪૩-૪૪.
છઠ્ઠા ધોરણની પરીક્ષામાં આ-
વેલા પ્રશ્નો. ૪૫-૪૬.
,, પ્રશ્નો લખવાની સમજણ.-૪૭.
,, પ્રશ્નો પરથી કરેલો આવરો ૪૮-૪૯.
,, પ્રશ્નો પરથી કરેલો રોજમેળ ૫૦-૫૧

શુદ્ધિ પત્રક.

પૃષ્ઠ.	લીંટી.	શુદ્ધિ.	શું જોઈએ.
૭	૨૬	શિકારના	શિકારનારના
૧૨	૧	ધાતુના	ધાતુનાં
૧૩	૧૨-૧૩	સોતુ	સોતું
૨૪	૨૧	માંડી	માંડી
૧૬	૧૦	ખોખુ	ખોખું
૧૬	૨૨	મગભાઈના	મગનભાઈના
૧૬	૩૪	ચિકારનારના	શિકારનારના
૧૮	૧૮	મુલના	મુળજના
૧૯	૫	૧૧	૨૧
૨૦	૮	સં. ૧૯૪૨	સં. ૧૯૪૩
૨૮	૧૮	૫૦ લા ના	૫ લા ના
૪૩	૨	ધરધણી	ધરધણી
૫૩	૧	જાત	જાતમાં

શ્રી ગણેશાય નમઃ

શાળોપયોગી દેશીનામું.

૧. નામે લખવું એ ઉપરથી નામું શબ્દ થયો છે. પરંતુ વ્યવહાર-માં માણસો ખેતાની કમાણી, ખર્ચ, અને કોઈ રકમ આપ્યા લીધાનો જે હિસાબ રાખે છે તેને નામું કહે છે.

૨. નામું લખવાને ખાંધેલા કાગળોના જથ્થાને ચોપડા કહે છે.

૩. નામું લખવાના સાત ચોપડા કહેવાય છે.

ક. રોકડમેળ.—રોજની રોકડી રકમો લખવાનો ચોપડો.

ખ. નોંધ.—રોજની રોકડ સિવાયની રકમો લખવાનો ચોપડો.

ગ. આંકડાવહી.—રોકડમેળ અને નોંધ ઉપરથી ખાતાવાર ખતવેલો ચોપડો.

ઘ. આવરો.—રોકડમેળ અને નોંધ જે વ્યાજ-માખર્ચ લખેલો માસિક ચોપડો.

ઙ. ખાતાવહી.—આચરા ઉપરથી ખાતાવાર ખતવેલો ચોપડો.

ચ. વ્યાજવહી.—ખાતામાં પડેલી રકમોનું વ્યાજ ગણવાનો ચોપડો.

છ. સરવાયુ.—દેવા લહેણાની તારીજનો ચોપડો.

(જુઓ પુરવણી વધારાના નમુના).

ધણા મોટા સરાફે અને વેપારીઓ ઉપર ગણાવેલા સાત ચોપડા રાખે છે. સાધારણ વેપારી નોંધ અને સરવાયુ રાખતા નથી; વખતે તેઓ આવરો પણ કરતા નથી. ધરધણી અને નાના વેપારી, રોજમેળ અને ખાતાવહી નામે જેજ ચોપડા રાખે છે. કોઈતો એકલી કામખાતાવહી એટલે જે-ઠા મેળ રાખે છે.

૪. નામું લખવાના સાત ચોપડામાં જે ચોપડા મુખ્ય ગણાય છે.

અ. રોજમેળ. બ. ખાતાવહી. (જુઓ તેના વિષયમાં વ્યાખ્યા.)

રોજમેળ વિષે.

૫. દરરોજનું નામું લખવાના ચોપડાને 'રોજમેળ' કહે છે. (જુઓ મેળ.)

૬. રોજમેળના પાનામાં મેળ લખવાની મીતિ આડી લીટી દોરી લખવી. (જુઓ મેળમાં.)

૭. મેળમાં દરેક પૃષ્ઠના બે ઉભા ભાગ પાડવામાં આવે છે. ડાબી તરફના અર્ધા ભાગને 'જમા' બાબત, અને જમણી તરફના અર્ધા ભાગને ઉધાર બાબત કહે છે. જમા ઉધારને બદલે જમાખર્ચ પણ બોલવામાં આવે છે. ઉપર પ્રમાણે મીતિ લખ્યા પછી તે બાબતો સંક્ષેપમાં લખાય છે. (જુઓ મેળમાં.)

૮. આવેલી રકમોને દેવી, અને ગયેલીને લહેણી રકમો કહે છે. દેવી અને લહેણી એટલે આવેલી અને ગયેલી રકમો. અનુક્રમે જમા ઉધાર બાબતો લખાય છે. (જુઓ મેળમાં.)

૯. જમા ઉધાર કરવાની રકમોના આંકડા અને લખાણની લીટીઓ નિયમિત રહેવા દરેક બાબતમાં લખુ કે તેથી વધારે સળ પાડેલા હોય છે, (ખતાવો ચોપડો લાવી.) તેમાં પહેલા સળમાં જમાખર્ચની રકમોના આંકડા લખાય છે, અને બાકીના સળપર એક આડી લીટી દોરી જમા ઉધાર કરાવનારનું નામ-હામ લખીને લખાય છે કે "ખાતે જમે" અથવા "ખાતે ઉધાર." પછી તેના ચોપડામાં જનાણાની જાત-ખાખત અને પહોંચે લખવામાં આવે છે. (જુઓ મેળમાં.)

૧૦. પાછલા દિવસની શિલકને "શ્રીપુરાંત બાકી" કહે છે. અને તે ચાલતા દિવસનું જમાખર્ચ લખતાં પહેલાં જમા બાબતો લખાય છે. (જુઓ કા. વદ. ૮ થી તમામ મેળો.)

૧. કેટલાક આખા મહિના સુધી નામું લખીને શિલક કાઢે છે તોપણ તેને રોજમેળ કહે છે. (જુઓ જોડનો મેળ.) ૨. ગુજરાતના જુજ ભાગમાં જમણી બાબતોને જમા, અને ડાબી બાબતોને ઉધાર કહે છે. ૩. મથાળાની લીટી નીચે ડાબી તરફ રકમોના આંકડો લખવા જોગ કોરી જગા રાખી વિગત લખવા સારી નાની લીટી દોરવામાં આવે છે તેને પેટું પાડ્યું કહે છે. ૪. બાબાશાહી, મુંબા-છગરા કે બીજા શિક્ષાનાં. ૫. આપી જનાર અથવા લઈ જનારનું નામ.

૬. સરકારી નામમાં જમા બાબતો શિલક લખ્યા પછી "જમા રોજ મ-જૂર" અને ઉધાર બાબતો પ્રથમ "ખર્ચ રોજ મજૂર" એવું લખી ચાલતા દિવસનો જમાખર્ચ લખવામાં આવે છે. અને પાછલી શિલકને "શિલક રોજ મજૂરતાની" એમ કહે છે. (ખતાવો સરકારી મેળ.)

જે નવોજ મેળ લખવો શરૂ કર્યો હોય તો પાછલા દિવસની શિલક હોતી નથી. એ વખતે પોતાની પાસે રોકડનાણું હોય તે લહેણી રકમ સાથે પોતાને અથવા ઠરાવેલા મુકરર ખાતે જમા કરી, દેણુદારને ખાતે લહેણી રકમો ઉધારવામાં આવે છે. તેમજ દેવું હોય તે જેને તેને ખાતે જમા કરી પોતાને નામે અથવા ઠરાવેલા મુકરર ખાતે ઉધારવામાં આવે છે, અને તે પછી ચાલતું જમાખર્ચ લખાય છે. (જુઓ કા. સુ. ૫ નો મેળ.)

૧૧. જમાખર્ચ પાડવાની રકમો બે પ્રકારની છે.

અ. રોકડી. બ. જમાખર્ચી.

૧૨. જે રકમનો જમાખર્ચ પડવાથી શિલકમાં વધઘટ થાય છે, એટલે રૂપિયા, પૈસા કે નોટોની જે આપ લે થાય છે તેને રોકડી રકમ કહે છે, એનો જમાખર્ચ લખતાં પેટામાં “રોકડા” એમ લખાય છે. (જુઓ મેળમાં).

૧૩. જે રકમ જમા ખર્ચમાં પડીને શિલકમાં વધઘટ કરી શકતી નથી પરંતુ જૂદા જૂદા ખાતે લેવડ દેવડનો વ્યવહાર કરાવે છે તેને જમાખર્ચી રકમ કહે છે. તમામ પ્રકારની ઉધાર લેવડ દેવડ જમાખર્ચી રકમ છે. એ રકમનો જમાખર્ચ લખતાં પેટામાં “ફલાણી બાબતના અમૂક ખાતે ઉધારીને” અથવા “જમા કરીને” એમ લખાય છે. (જુઓ કબૂલત વગેરે મેળમાં.)

બીજા સાથેના વ્યવહારના જમાખર્ચ વિષે.

૧૪. રોકડી રકમની લેવડ દેવડ મૂળધણીને ત્યાંથી તેમના હસ્ત અથવા તેમનીવતી બીજાના હસ્ત થાય તોપણ એ વ્યવહારનું જમાખર્ચ મૂળ ધણીને નામે થાય છે. (જુઓ કા. શુદ્ધ ૫ ના મેળમાં બહોણી બાબત.)

૧. નામું જેવા ઉપરથી પોતાની મુડી અને લહેણ દેણ જણાઇ આવવું જોઈએ. માટે શરૂઆતના મેળમાં તે બાબતનું જમાખર્ચ થવાની જરૂર છે. પાછલા વખતનો હિસાબ ન હોય તો એકદમ તમામ લહેણ દેણની રકમો માલુમ પડતી નથી. એવો પ્રસંગ હોય તો જેમ જેમ માલુમ પડે તેમ તેમ તેનું જમાખર્ચ નાખતા જવું એટલે આખર જતાં ચોખું નામું થશે. વેપારનો માસિક પોતે હોય તો પોતાનું નામ અથવા દુકાન ખાતુ રાખી જમાખર્ચ લખે છે. સહીઆરો વેપાર હોય તો દરેક લાગીદારને ખાતે જમે ઉધાર કરવામાં આવે તે આમાં દુકાન ખાતુ મુખ્ય રાખેલું છે.

૧૫. ખીજ માણસની વતી ત્રીજે ઠેકાણેથી રોકડી રકમ લાવવામાં આવે તો ખીજ માણસને નામે જમે કરી પેટામાં તે રકમ લીધાનું ઠેકાણું ખતાવવામાં આવે છે. (જુઓ કા. શુદ્ધ ૫ ના મેળમાં રૂ. ૧૦૧. વિષે.)

૧૬. ખીજ માણસને ત્રીજે ઠેકાણેથી જે રોકડી રકમ અપાવવામાં આવે તે તેને નામે ઉધારી આપનાર ધણીને ખાતે જમા કરવામાં આવે છે. (જુઓ કા. વદ. ૮ ના મેળમાં રૂ. ૧૪૫૫ વિષે.)

૧૭. ખીજ માણસ સાથેનો લેવડ દેવડનો વ્યવહાર કબુલતથી, હુન્દીથી અથવા હરકોઇ જણશથી એટલે જમાખર્ચી રકમથી થાય તો તેનું જમાખર્ચ ઉગ્રટપાલટ લખવામાં આવે છે. એટલે સામાધણીએ તેમ કર્યું હોય તો તેને નામે જમા કરી કબૂલનાર અથવા હુન્દી વગેરેના મુખ્ય ખાતે ઉધારવામાં આવે છે, અથવા સામા ધણીને તે પ્રમાણે આપ્યું હોય તો તેને નામે ઉધારી, કબૂલનાર અથવા હુન્દી વગેરેના મુખ્ય ખાતે જમા કરવામાં આવે છે. (જુઓ કા. વદ. ૮ વગેરેના મેળમાં)

પેદાશનું જમાખર્ચ નાખવા વિષે.

૧૮. પેદાશનું સ્થળ વેપાર છે. વેપાર અનેક પ્રકારના છે. વેપારના હીં કરનારને પેદાશનો આધાર જમીન, નોકરી, કે મજૂરી ઉપર હોય છે. વેપારના એ મોટા ભાગ કરી શકાય છે. સરાફી ધંધો, અને વેપારીનો, એટલે માત્ર લેવા દેવાનો ધંધો.

સરાફી ધંધો કરનારા રોકડ નાણાંની ઉચ્છલ પાથલ કરી પેદાશમાં વધારો કરવાનો યત્ન કરે છે. વેપારીનો ધંધો કરનારા માલની લેવડ દેવડ કરી પેદાશને વધારે છે. વેપારી ભોક્ષા પોતાના ધંધાને અંગે સરાફી ધંધાનો કેટલોક ભાગ કરી શકે છે. માટે સામાન્ય રીતે નીચે પ્રમાણે પેદાશના પ્રકાર ઠરાવી શકાય છે.

અ—વિવિધ નાણું આપવા લેવામાં, બ. નાણું ધીરવામાં અને જમે રાખવામાં, ક. માલની લેવડ દેવડમાં ડ. હુન્દીઓમાં. એ ચારે આખતના જમાખર્ચ વિષે નીચે પ્રમાણે—

૧. મુખ્ય ખાતે એટલે હુન્દીને, અથવા એ જણશનો કરવા ધારેલા ઉપયોગ ખાતે લખવામાં આવે છે. જેમ કે ખરચમાં વાપરવી હોય તો ખરચ ખાતે, વેપાર સાફ હોય તો ખરીદ ખાતે. ઇ૦

અ. વિવિધનાણું આપવા લેવામાં થતી પેદાશ વિષે.

૧૯. વિવિધ નાણું આપતાં લેતાં થયેલા નશા તોટાને વટાવ કહે છે, અને તેનું જમાખર્ચ નાખવાના ખાતાને “વટાવખાતું” કહે છે. કોઈનો હિસાબ કરી આપ્યા બદલ મળેલી સુખડી કે પાઘડી, ખત અથવા અરજીની લખામણી તથા દલાલી વટાવ ખાતે જમા કરવામાં આવે છે. અને વેપારને અંગે આપેલી દલાલી, લહેણું વસુલ કરવામાં મેલેલી છૂટ, તથા વેપારમાં આવેલી ખોટ વટાવખાતે ઉધારવામાં આવે છે. વટાવખાતે દેવી રહેલી રકમ જેને તેને ખાતે જમા કરી ઉધારવામાં આવે છે; અને લહેણી રહેલી રકમ તેથી ઉત્તરું એટલે જેને તેને ખાતે ઉધારીને જમા કરવામાં આવે છે. (જુઓ દરેક મેળમાં વટાવખાતાનો જમાખર્ચ.)

વ. નાણું ધીરવા અને જમે રાખવામાં થતી પેદાશ વિષે.

૨૦. અરસ્પરસ નાણું ધીરવા બદલ નશા તરીકે જે રૂ. ૩. વધારે આપવા લેવા પડે છે. તેને વ્યાજ કહે છે. અને તેનું જમાખર્ચ નાખવાના ખાતાને વ્યાજખાતું કહે છે. ચઢાવો, હુકસાઈ, અને મંડામણીની લેવડ દેવડ પણ વ્યાજખાતે જમાં ઉધાર થાય છે. વ્યાજ ખાતે દેવી રહેલી રકમ જેને તેને ખાતે જમે કરી ઉધારવામાં આવે છે અને લહેણી રહેલી રકમ જેને તેને ખાતે ઉધારી જમે કરવામાં આવે છે. (જુઓ મેળમાં વ્યાજ ખાતે.)

ક. માલની લેવડ દેવડ વિષે.

૨૧. વેપાર કરવા લીધેલા માલને ખરીદ કહે છે, તથા તે માલ ના વેચાણને વકરો કહે છે. અને એ જમાખર્ચ “ખરીદ વકરાખાતે” થાય છે.

૨૨, રોકડી રકમે ખરીદ કરેલો માલ, અખરાજત સાથે ખરીદખાતે ઉધારવામાં આવે છે. (જુઓ કા. શુદ્ધ ૫ નો મેળ સોનાની ખરીદી વિષે.) પરંતુ ઉધારે માલ ખરીદો હોય તો તે માલના રૂ. માલ

૧. ખર્ચ સંબંધી ખાજતમાં ગયેલો વટાવ અને અરજી વગેરેની લખામણી વટાવ ખાતે લખાતી નથી.

૨. સાધારણ ધરધણી આપેલું વ્યાજ ખર્ચ ખાતે ઉધારે છે.

૩. ભાડું દલાલી, અને જકાત વગેરેના ખર્ચને અજાજત કહે છે.

આપનાર ધણીને ખાતે જમે કરી ખરીદખાતે ઉધારવામાં આવે છે. (જુઓ કા. વદ ૮માં રામાપગીનાં લીધેલાં દોર વિષે.)

૨૩. રોકડથી માલનું વેચાણ થાય તે વકરાખાતે જમે કરવામાં આવે છે. (જુઓ કા. શુદ્ધ. ૫ ના મેળમાં વેચેલા સોના વિષે.) પરંતુ ઉધારે માલનો વકરો થાયતો તે શ. વકરાખાતે જમા કરી લેનારને નામે ઉધારવામાં આવે છે. (જુઓ મેળમાં).

૨૪. માલ વેચાણ રાખનાર માલના પૂરા શ. ન આપી જતાં થોડા આપી જાય તો ઉપર પ્રમાણે જમાખર્ચ નાખ્યા પછી લીધેલા શ. તે ધણીને ખાતે જમા થાય છે અથવા વકરા ખાતે માલના શ. જમા કરીને તેને ખાતે બાકી રહેલા શ. પેટા ફેડથી ઉધારવામાં આવે છે. (જુઓ કાગળ વદ. ૫ મગન મુળજીને ખાતે)

હુંડીઓ વિષે.

૨૫. નાણાવટી અથવા સરાય ખીજ માણસને પરદેશમાં નાણાં મળવા પોતાના આડતિયાપર જે કાગળ લખી આપે છે તેને હુંડી કહે છે. હુંડી બે જાતની છે. અ. નામજોગી. બ. શાહજોગી.

૨૬. જે હુંડીથી રાજ્યાવાળા ધણીનેજ તેનાં નાણાં મળી શકે તેને નામજોગી હુંડી કહે છે. નામજોગી હુંડીમાં રાજ્યા “નામજોગ” લખાય છે. હુંડીનો લખનાર હુંડી શિકારનાર આડતિયા ઉપર અલાય-

૧. પરદેશખાતેથી માલ મંગાવ્યો હોય તો આડતિયાનો જવાબ આપ્યા પ્રમાણે તેને ખાતે જમા કરી ખરીદ ખાતે ઉધારવામાં આવે છે, અને એ જ જવાબના કાગળને ભરતિયું કહે છે. ભરતિયામાં માલને લગતી તમામ હકિકત લખેલી હોય છે. સરકારી હાંસલ ચુકવનારા ભરતિયું જોઈ હાંસલ ચુકાવી લે છે. માલ આપ્યો હોય અને ભરતિયું ન આપ્યું હોય તો જકાતવાળા ભરતિયું આવતા સુધી માલની ગાંસડી છોડવા દેતા નથી.

૨. કેટલાક વેચાણ રાખનારનું નામ જણાવે છે. ગાંધી અને વહોરા જેવા ને ત્યાં લેનારનાં અને વેચેલી જાણનાં નામ લખી શકાતાં નથી, તેઓ સાંજે રોકડ અને ઉધાર વેચાણ ગણી વકરાખાતે જમે કરે છે. ઉધાર વેચાણ જેને તેને ખાતે લખવા માટે કાગળ, પાટી, કે પતરાપર પ્રથમ નોંધી રાખે છે ને તે પછી મેળમાં લખે છે.

૩. હુંડી કરાવનાર ધણીને રાજ્યાવાળા કહે છે.

દા કાગળમાં રાખ્યાવાળાના અંગની કટલીક નિશાનીઓ લખી મોકલે છે, તે પરથી શિકારનાર રાખ્યાવાળાને તપાસી જોઈ હુંડીનાં નાણાં આપે છે. આ જતની હુંડીની મુદત પૂરી થઈ હોય અને જો આડતિયાનો ઉપર પ્રમાણે કાગળ ન આવે તો હુંડી શિકારવામાં આવતી નથી. આ પ્રકારની હુંડી વેચી શકાતી નથી પણ લખનાર ધણીને પાછી આપી શકાય છે.

૨૭. જો હુંડીથી રાખ્યાવાળાને અથવા તેની વતી ગમે તે માણસને તેના રૂ. મળી શકે તેને શાહજોગી હુંડી કહે છે. શાહજોગી હુંડીમાં “રાખ્યા શાહજોગ” લખાય છે. શિકારનારને જોનાધર આપવાથી શાહજોગી હુંડીનાં નાણાં મળી શકે છે. રાખ્યાવાળાને નાણાંની વધારે અગત્ય હોય અને શિકારનારની મરજી હોય તો મુદત પૂરી થતા પહેલાં જોનાધરી અને વધારે દિવસની તેરીખો, કાપી આપે એટલે હુંડીનાં નાણાં મળી શકે છે. શાહજોગ હુંડીજો વેચાણ થાય છે, અથવા લખનાર ધણીને પાછી આપી શકાય છે.

૨૮. હુંડી ગેરવલ્લે પડે તો પેઠ મળે છે, પેઠ ગેરવલ્લે પડે તો પરપેઠ મળે છે, ને તે જાને ગેરવલ્લે જાય તો કાગળથી નાણાં મળે છે. પરંતુ એમ કરવામાં કોઈ વખતે દગો ન થાય તે માટે એ દરેક દસ્તાવેજમાં લખવામાં આવે છે કે “અમુક લેખ ગેરવલ્લે પડવાથી આ દસ્તાવેજ લખી આપવામાં આવ્યો છે માટે તમારા હિસાબી ચોપડા તપાસી જોતાં જો પ્રથમના લેખથી નાણાં આપ્યાં હોય તો આ લેખ રદ સમજજો”.

૨૯. હુંડીમાં નીચે પ્રમાણે મુદતો લખવામાં આવે છે.

ક. તુરત મુદતની—હુંડી દેખાડતાની સાથે નાણાં મળે.

ખ. દીન. ૧. વળતાની—હુંડી દેખાડ્યા પછી બીજો દિવસે નાણાં મળે.

૧. હુંડીના નાણાં લેનાર માણસ શાહકાર છે એવી ખાતરી આપનાર માણસને જોનાધર કહે છે. જોનાધર થનાર આસામી હુંડી શિકારના ગામને જ હોય છે.

૨. વેચાણ આપનારે શાહજોગી હુંડીના મથાળે વેચાણ રાખનારને લખી આપવું પડે છે કે, અમુક આસામીએ ફલાણા ધણીને વેચાણ આપી છે. કલકત્તા વગેરે તરફ એવો રિવાજ છે કે વેચનાર ધણી એવી હુંડીની પાછળ ફક્ત સહી કરી આપે છે. વેચાણ રાખનાર પણ જોનાધરી આપે તોજ તેનાં નાણાં મળે છે.

ગ. મુદતવાર ભોમની.— ” ચોથે દિ. ”

ઘ. દીન ચારચારની — ” પંચ, તેર, અને પંદર દિ.”

ડ. બાંધી મુદતની.—હુંડીમાં ઠરાવેલી મુદત પછી નાણાં મળે.

૩૦. ઉપર પ્રમાણે મુદતના પ્રમાણમાં હુંડીઓ ઓળખવાને જૂદાં જૂદાં નામ હોય છે.

અ. તરત મુદતની હુંડીને રોકડી, દર્શની, અથવા તરત મુદત ની કહે છે.

બ. મુદતની હુંડીઓને બાંધી મુદતની હુંડીઓ કહે છે.

ક. આપણા દેવાને પેટે આડતિયાને જે હુંડીઓ વેચાણ રાખીને, કેળીજી કનેથી લખાવીને, અથવા પોતે ત્રીજા માણસ ઉપરની લખીને બીડવામાં આવે છે તેને શાંખા હુંડીઓ કહે છે.

૩૧. હુંડી શિકારનાર ધણી હુંડી જોયા પછી તેમાં દેખાડ ધાલી આ પે છે એટલે તે ઉપર હુંડી પહોંચ્યાની મીતિ લખી આપે છે. પછી હુંડીમાં લખેલી મુદત પૂરી થયે રાખ્યાવાળાને હુંડી શિકારી નાણાં આપે છે. નાણાં આપતી વખત રાખ્યાવાળા પાસેથી હુંડીમાં ભરપાઇ કરાવી લે છે. એટલે “રા-આટલા ભરી પૂરી પામ્યોછું” એમ અક્ષરથી લખાવી લે છે. એવી રીતે ભરપાઇ થયેલી હુંડીને રપાકેલી હુંડી અથવા બોખું કહે છે. ને તે મૂળ લખનારને શિકારનાર ધણી પાછું ખીંડે છે.

૩૨. હુંડી શિકારી નાણાં આપતી વખતે હુંડીમાં ઠરાવેલી મુદત કરતાં વધારે દિવસની જે છૂટ લેવામાં આવે છે તેને ભખ્યાઇ કહે છે. એ વિષે વડોદરામાં ૫, અમદાવાદમાં ૯, અને મુંબઈમાં ૭ દિ. છે.

૩૩. હુંડીમાં અમારી વતીને ખાતે અને તમારી વતીને ખાતેની નિશાની લખવામાં આવે છે.

ક. અમારી વતીને ખાતે એટલે હુંડીનું જોખમ અમારે માથે છે. આડતિયાને નામે લખેલી હુંડીના રા. રાખ્યાવાળાને શિકારી આપતા સુધીની તેરીખો એટલે વ્યાજ અમારીવતી વાળાને મળે છે. કેમકે

૧. વડોદરામાં ૯, અમદાવાદ સુરતમાં ૧૩, અને મુંબઈમાં ૧૫ દિવસે શિકરાય છે.

૨. આડતિયો લખી આપેલી હુંડી શિકારતો નથી તો રાખ્યાવાળાને ત્રિજા ધણીપર કાગળ લખી નાણાં અપાવવાં પડે છે અને તેની મારફતે એ હુંડી પાછી મંગાવવામાં આવે છે. એવી હુંડીઓને કારે પુઠની હુંડીઓ કહે છે.

શિકારેલી તારીખના ૩૦ હુંડીના ખોખા ઉપરથી આડતિયાને નામે જમા કરવામાં આવે છે. અને શિકારનાર પણ તેજ તારીખના ઉધારે છે.

૧૪. તમારીવતીને ખાતે એટલે મોકલેલી હુંડીઓનું જોખમ સામા ધણીને માથે હોય છે. અને તેમાં વ્યાજ વગેરેનો નફો તમારીવતી વાળાને એટલે સામા ધણીને ગળે છે.

૩૩. હુંડીઓ આપવા લેવામાં થયેલા નફો તોટાને હુંડિયામણ કહે છે. અને તેનું જમાખર્ચ લખવાના ખાતાને “હુંડિયામણ ખાતું” કહે છે. હુંડીઓ શિકારવાની આડત, નકરામણ શિકરામણનો ખર્ચ વગેરે ખાખતનું જમાખર્ચ હુંડિયામણ ખાતે નાખવામાં આવે છે.

હુંડીઓનો જમાખર્ચ નાખવા વિષે.

૩૪. જમાખર્ચ કરવાની હુંડીઓ બે પ્રકારની છે.

૧. રોકડી. ૨. જમાખર્ચી.

રોકડા રા. લઘ કરી આપેલી હુંડીઓને રોકડી હુંડીઓ કહે છે અને ઉધારે લખી આપેલી હુંડીઓને જમાખર્ચી હુંડીઓ કહે છે.

૩૫. હુંડીઓનો જમાખર્ચ નાખવામાં નીચે લખેલા મુદ્દા યાદ રાખવા,

ક. કોના ઉપરની કયા ગામની, ૧. કોણે ક્યાંથી લખી. ગ. કોના રાખ્યા. ઘ. કય જતની. ડ. કઈ મુદતની, ૨. ક્યારે લખી, ૩. કય નિશાનીવાળી, ૪. શિકરાવવા કોણે આપ્યું, ૫. કોની ખોખા ધરી લીધી.

૩૬. ચાર રીતના વ્યવહારની હુંડીઓ જમાખર્ચમાં આવે છે.

અ. લખી આપેલી હુંડીઓ. બ. લખાવેલી હુંડીઓ. ક. શિકારેલી હુંડીઓ. અને ડ. વેચાણ હુંડીઓ.

૩૭. લખી આપેલી હુંડીઓનો જમાખર્ચ લખવા વિષે—

ક. રોકડા રા. થી કરી આપેલી હુંડીઓ બે રીતે લખાય છે.

રોકડેથી લખી આપેલી હુંડી જે આડતિયાપર લખી હોય તેને

૧. ખર્ચ સંબંધી ખાખતમાં આપેલું હુંડિયામણ હુંડિયામણ ખાતે લખાવું નથી. ૨. લેખાવણીમાં બેપ નકરામણ લખ્યું છે આડતિયા હુંડી શિકારે નહીં તો હુંડી લઘ જનારને થયેલા ખર્ચ બદલ લખનાર ધણી જે પૈસા આપે છે તેને નકરામણ શિકરામણ કહે છે.

નામે જમા કરી, પેટામાં હુંડીની વિગત લખી; હુંડિયામણુ વિષેની લેવડ દેવડ હુંડિયામણુ ખાતે જમા ઉધાર કરવામાં આવે છે. અથવા ૦ હુંડી કરાવનારને નામે તેની પાસેથી લીધેલા ૩૧. જમા કરી, હુંડી આપ્યા પછી ઉધારી ને ઉપર પ્રમાણે આડતિયા વગેરેને ખાતે જમાખર્ચ નામે છે. (જુઓ ફાગણ વદ ૫ ર. ૧૫૦) ની કપડવંજની હુંડી.)

૨૪. રાખ્યાવાળાને (હુંડી કરાવનારને) નામે લખીને એટલે ઉધારેહુંડી લખી આપી હોય તો રાખ્યાવાળાને નામે હુંડી તથા હુંડિયામણુના ૩૧. ઉધારી, જે આડતિયા ઉપર હુંડી લખી હોય તેને નામે હુંડીના ૩૧. અને હુંડિયામણુ ખાતે હુંડિયામણુના ૩૧. જમા કરવામાં આવે છે. જો હુંડી કમી ભાવથી આપી હોય તો ભાવની કસર જેટલા ૩૧. રાખ્યાવાળાને નામે ઓછા ઉધારી હુંડિયામણુ ખાતે ઉધારવામાં આવે છે. (જુઓ જેઠ શુદ્ધ ૫. ના મેળમાં ૩. ૩૦૦) ની મુંબાઈની હુંડી.)

૩૮. લખાવેલી હુંડીઓના જમાખર્ચ વિષે.—

ગ. રોકડા ૩૧. આપી લખાવી લીધેલી હુંડીઓ જે રીતે લખાય છે.

રોકડા ૩૧. આપી ખીજ વેપારી કનેથી લખાવી લીધેલી હુંડી, કરવા ધારેલા ઉપયોગ ખાતે ઉધારવામાં આવે છે. અને હુંડિયામણુની લેવડ દેવડ હુંડિયામણુ ખાતે જમા ઉધાર કરવામાં આવે છે. અથવા હુંડી લખી આપનાર ખીજ વેપારીને નામે હુંડી કરી આપવા બદલ આપેલા રોકડા ૩૧. ઉધારે છે. પછી તેની પાસેથી હુંડી મળે છે એટલે તેને નામે ઉધારેલી રકમ જમા કરે છે અને હુંડીના ઉપયોગ કરવા ધારેલે ખાતે હુંડીના ૩૧. ઉધારી હુંડિયામણુ સંબંધી લેવડ દેવડ હુંડિયામણુ ખાતે જમા ઉધાર કરે છે. (જુઓ આસો શુદ્ધ ૫ ના મેળમાં ૩૫૦૦ ની લખાવેલી હુંડી વિષે.)

ઘ. ખીજ વેપારીને ત્યાંથી ઉધારે હુંડી લખાવી લીધી હોય તો હુંડી તથા હુંડિયામણુના ૩૧. અને નામે જમા કરીને, કરવા ધારેલા ઉપયોગ ખાતે હુંડીના ૩૧. અને હુંડિયામણુના ૩૧. હુંડિયામણુ ખાતે ઉધારવામાં આવે છે. (જુઓ આસો શુદ્ધ ૫ ના મેળમાં ૩૩૦૦) ની હુંડી ઉધારે લખાવ્યા વિષે.)

૧ આડતિયાને ખીડવાના, અથવા ખર્ચમાં કે ખીજ બાબતમાં ઉપયોગ કરવા હોય તે ખાતે; ખર્ચમાં વાપરવાની હોય ત્યારે હુંડિયામણુનો જમાખર્ચ પણ ખર્ચ ખાતે લખાય છે.

૩૯. શિકારેલી હુંડીઓના જમાખર્ચ વિષે.

ડ. આવેલી હુંડીઓ શિકારી રાખ્યાવાળાને રોકડા રૂ. આપવામાં આવે તો જે આડતિયાનીવતી તે હુંડી શિકારી હોય તેને નામે હુંડીના રૂ. ઉધારવામાં આવે છે, અને પેટામાં હુંડીની વિગત સાથે રૂ. લેનારનું, તથા ખોળાધરનું નામ લખાય છે. (જુઓ ફાગણ વદ. ૫ ના મેળમાં રૂ ૨૦૦) ની શિકારેલી હુંડી વિષે.)

ચ. આવેલી હુંડીઓ શિકારી રાખ્યાવાળાના રૂ. જમા રાખવામાં આવે તો હુંડીથી આપવાના રૂ. રાખ્યાવાળાને નામે જમા કરી જે આડતિયાની તે હુંડી હોય તેને નામે વિગતવાર ઉધારવામાં આવે છે. (જુઓ જાન્યુઆરી મેળમાં રૂ ૫૦૦) ની શિકારેલી હુંડી વિષે.)

૪૦. વેચાણ હુંડીઓ વિષે.—

છ. રોકડેથી વેચાણ રાખેલી હુંડીઓ જેમના ઉપર ખીડવાની હોય તેમને નામે પેટામાં વિગતવાર ઉધારવામાં આવે છે. અને હુંડીયામણની લેવડ દેવડ થઈ હોય તે હુંડીયામણ ખાતે જમા ઉધાર કરવામાં આવે છે

રોકડેથી વેચાણ રાખેલી હુંડી તરત ઉપયોગમાં લેવાની ન હોય તો “હુંડી ખરીદ ખાતે” ઉધારવામાં આવે છે અને તેનો ઉપયોગ થાય ત્યારે જે તે ખાતે ઉધારી હુંડીવકરાખાતે જમા કરવામાં આવે છે. (જુઓ ૪૪ ના કારતક શુદ્ધ ૨ ના મેળમાં રૂ ૪૦૦) ની વેચાણ હુંડી વિષે.)

જ. ઉધારે વેચાણ રાખેલી હુંડી વેચાણ આપનારને નામે જમા કરીને ઉપર પ્રમાણે ઉધારવામાં આવે છે.

૪૧. નોકર વગેરે લોકોની પેદાશના જમાખર્ચ વિષે.—

નોકર લોકો પગારને આવકખાતે અથવા પગારખાતે જમે કરે છે; જમીનદાર લોકો જમીનની કિંમત ગણાતખાતે અથવા ઉપજખાતે જમે કરે છે. અને તેને લગતો સત્તામી વગેરેનો ખર્ચ તેજ ખાતે ઉધારે છે.

૪૨ ખર્ચની રકમોના જમાખર્ચ વિષે.—

ધર ઉપયોગ અથવા પરમાર્થ વગેરે બાબતમાં વપરાયેલા પૈસા ખર્ચમાં ગણાય છે. અને તેનો જમાખર્ચ લખવાના ખાતાને “ખર્ચ ખાતુ કહે છે. ખર્ચ ખાતે પડેલી રકમનું ધણું કરીને વળતર થતું નથી, અને કદાપિ તેમ થાય તો થયેલું વળતર તેજ ખાતે એટલે ખર્ચ ખાતે જમા કરવામાં આવે છે.

રવામાં આવે છે. ખેરાકી, પોપાકી, ધાતુના દાગીના, ધાતુના વાસણ, રથા-
પર જંગમ મિસ્રકત, દાનદક્ષણા, ૪૦ બાબતો ખર્ચમાં ગણાય છે. કેટલાક
ખર્ચ સંબંધી વધારે હકિકત જાણવા માટે તેનાં પેટાં ખાતાં રાખે છે. જે-
મકે દાગીના ખાતુ, ચાંદી ખાતુ, ધર્મદાખાતું. ૪૦

ખર્ચ ખાતાની જે રકમ ઉધારે લાવવામાં આવે તે ખર્ચ ખાતે ઉધારી,
ઉધારે આપનારને નામે જમે કરે છે. પોતાની દુકાનમાંથી કોઈ વસ્તુ
લેવામાં આવે તો મૂળ કિંમત પ્રમાણે તે વસ્તુની કિંમત વકરા ખાતે જમા
કરી ખર્ચ ખાતે ઉધારે છે. (જુઓ મેળમાં ખર્ચ ખાતું.)

૪૩. ઉછીની અથવા વાંધા ભરેલી રકમનો જમાખર્ચ યાદદાસ્ત માટે
નોંધી રાખવાની રીતને ઉપરટપકું કહે છે. ઉપરટપકાની રકમો બે રીતે લખાય છે.

અ. ચાલતા મેળમાં જેને તેને નામે જમા ઉધાર કરવી પરંતુ તેને
ખાતે ન ખતવતાં એ રકમ ઉપરટપકાની છે એવું જાણવાને માટે તે
રકમના આંકડા નીચે “ઉ” કરવું. (જુઓ ફાગણના મેળમાં).

વ. કેટલાક જે, તે, તારીખની જણાવનાં ખતાંવે છે (જુઓ જોડનો મેળ).
ભાગીદારોની વાંધા ભરેલી રકમ, ઉછીની રકમ, જંગલ આપેલો કે
લીધેલો માલ, દેણદાર પર ચરણ કરતાં કરેલો ઢોર્ટ ખર્ચ, અને ચોપડો
સાથે રાખવાનો જોગ ન હોય તે પ્રસંગે પાસે રાખેલી રકમ ઉપરટપકે
રાખી શકાય છે. (જુઓ મેળમાં)

રોજમેળ નક્કી કરવા વિષે.

૪૪. જમાં અને ઉધાર બાબતે રકમો લખાઈ રહે એટલે વિગત
લખવાના હાંસિયામાં નાની બેવડી આડી લીટીઓ દોરી આખા દિવસમાં
પાછલી શિલક સવાય થયેલી જમા રકમોનો સરવાળો જમા તરફ લખવો;
અને ઉધાર રકમોનો સરવાળો ઉધાર તરફ લખવો. પછી જમાના સરવા-
ળામાં પુરાંત શિલક ઉમેરતાં જે આવે તે જમે પાસે પ્રથમ મૂકેલા સરવાળા
નીચે ૫રી બીજી લીટીઓ દોરી ટાંકવો. (જુઓ મેળમાં)

૪૫. જમા અને ઉધાર બાબતે એ પ્રમાણે સરવાળો આવે તેની
બાદબાકી કરવી. બાકી વધે તે આવતા દિવસ માટે પોતામાં નાણું રહ્યું
સમજવું. પછી તેટલો અવેજ કોથળીમાં તપાસી જોવો. જો તે બરોબર
મળતો હોય તો લખેલું નામું ખરું સમજી એ રકમ ઉધાર બાબતે મૂકે-
લા સરવાળા નીચે એક લીટી દોરી “શ્રીજણુશે” એમ લખી ટાંકવી. અને
પછી ઉધાર બાબતે સરવાળો ૫રીથી ગણી, બીજી નાની લીટીઓ દોરી
તે ઉપર લખવો. એમ કર્યાથી જમા ઉધાર બાબતે સરવાળા સમાન
થશે. (જુઓ મેળમાં).

૪૬. આવતા દિવસ માટે શિલક કાઢી જમાં ઉધાર પાસાં મેળવે
એટલે રોજમેળ બંધ કર્યો કહેવાય. તેમજ જે દિવસે મેળમાં લખવાનું ન
હોય ત્યારે તે બંધ રહ્યો કહેવાય.

૪૭. રોજમેળ જેમ જેમ લખાતો જાય તેમ તેમ દરેક ધણીના ખા-
તાની રકમ ખાતાવહીના ચોપડામાં ખતવવી. અને ખતબ્યાની ખાતાને સા-
ર મેળમાં દરેક ખાતાના પેટામાં ખાતાવહીનું પાનું ટાંકવું. (જુઓ મેળમાં)

સંવત ૧૯૪૩ ના કારતક શુદ્ધ. ૫ ને શોમવારના જમાખર્ચની રકમો.

૩. ૨૯૧૫૧૧૧૧૧ વેપાર કરવા સારૂ ધરમાંના લીધા છે. પાછલું દેવું લહેણું તપાસતાં ૩. ૨૨૪૧૧૧૧૧ પટલ. લખુ લલ્લુ પાસે લહેણા, અને પરી. પરભુ કાશીના ૩૫૨૫) દેવા છે. ૩૫) શા મગન મુળજી બહોણી કરાવી ગયો. ૩૧૧ પરી. પરભુ કાશીને ત્યાં કેશુભાઈ મારફત બહોણી કરાવી, ૩૦૧૧ મંદીરમાં ભેટ, ૦)૧૧૧ ગોળધાણા, ૦૧૧ પાન, એલચી, અને સોપારી. ૦૧૧૧ દક્ષણા. ૩૨૫) ના છુટા જ. ૬૫ લેખે લઈ તરત જ. ૬૪ ના ભાવે રોકડેથી આપી દીધા છે. ૩૫૭૫) વહોરા. હાજી મુસાને અંગ ઉધાર દોઢ ટકાના વ્યાજે ધીર્યા તેમાં ૩ પાના વટાવ મડામણીના કાપી લીધા. સોનાની સોટચની પાટો બે, તોલા ૬૭૧૧ દા. ૧૯૧ ભાવથી ચોકશી. હિમતલાલ કેશવલાલને ત્યાંથી મંગાવેલી આવી. તે પર ૩૪)૧૧૧ દલાલી, અને ૩૧)૧૧૧ ધર્માદાનો મળી ૩ પાના ખરાબત થઈ હતી. એ બધું રોકડેથી પતવ્યું છે. શા. રણુછાડલાલ બાપુજીને સોનું તો. ૨૦); હરગોવન મોતીને સોનું તોલા. ૨૫). અને મોંજલાલ મોતીને સોનું તોલા. ૧૫) દા. ૧૯૧૧૧ ના ભાવે રોકડેથી આપ્યું છે. ૩. ૧૦૧) શા. મગનલાલ મુળજીની વતી પરી. શામળભાઈને ત્યાંથી લીધા છે. (જુઓ નીચે મેળમાં.)

સંવત. ૧૯૪૩ ના કારતક શુદ્ધ. ૫ ને શોમવારનો મેળ.

જ

ઉ

૩૧૪૦૧૧૧ શ્રી દુકાન ખાતે જમે.

૨૯૧૫૧૧૧૧૧ રોકડા. ધરમાંના.

૩૨૪૧૧૧૧ જમાખર્ચ. ૧. પટલ. લખુ લલ્લુનો પડાવ્યો તે ધણીને ખાતે ઉધાર. પાછલા લહેણા.

૩૧૪૦૧૧૧ ૨પા.૧.

૫૨૫) પરી. પરભુ કાશીને ખાતે જમે.

૫૨૫) જમાખર્ચ ૧. ૩ હા. દુકાન ખાતે ઉધાર. ૪૦૧. તમારા પાછલા દેવા હતા. પા. ૧

૦૧૧ શ્રી વટાવ ખાતે જમે.

૨૨૪૧૧૧૧ પટલ. લખુ લલ્લુને ખાતે ઉધાર.

૨૨૪૧૧૧૧ જમાખર્ચ. ૧ હા. દુકાન ખાતે જમે. બા. તમારી પાસે પાછલા લહેણા હતા તે ઉધાર્યા છે. પા. ૧.

૫૨૫) શ્રી દુકાન ખાતે ઉધાર.

૫૨૫) જમાખર્ચ. ૧. પરી. પરભુ કાશીને ખાતે જમે. બા. એ ધણીના દેવા હતા. પા. ૧.

૧૧૧૧૧૧ શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર.

૦૧૧૧ મંદીરમાં ભેટના.

૦૧૧૧૧૧ દક્ષણાનો પરચુરણ.

૦૧૧૧૧૧ પાન, સોપારી ને એલચી.

૧. જમાખર્ચી રકમ છે એવું જાણવા માટે સરાફ લોકો એમ લખે છે.

૨. પા. ખાતાવહીના પાનાનો આંકડો છે. ૩. હા. હરતે. ૪. બા. બાબત.

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
પા. ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩
૦) ૧૧૫૩૨૫)ની કસરના. પા. ૩

— : ૦ : —

સંવત ૧૯૪૩ ના કારતક વદ ૮ ને શુકરવારના જન્મખર્ચની રકમો.

૩૨૩૨૪) પાછલી શિલક છે. ૩૧૪૫૫ પરી. પરભુ કાશીએ અમારી વતી-
શા. મગનલાલ મુળજીને રોકડા આપ્યા છે. ૩૪૧) મહેતા. મગન મુળજીએ વ-
હોરા. હાજી મુસાની વતી રોકડા ભર્યા છે. રામપુરાના પગી રામા ૩૫૫ પાસે
૩૬૫૫ લેણા નીકળ્યાથી નીચે પ્રમાણે વસૂલ કરી ખાતું માડી વાળ્યું.— ૩૩૫)
ભેંસ. ૧. ૩૧૫) ગાય. ૧. ૩૧૦૫ પાડી ૧. અને ૩૫) છૂટ મુકી. તેમાંથી ભેં-
સ દુઝણા સાથે ધરમાં રાખી અને ગાય તથા પાડી ૩૨૪) માટે વેચ્યાં છે. પટલ.
લખુ લલ્લુને ૩૧. જોઈતા હતા તેથી પાછલા ૩૨૨૪૫૫ હતા તે વાળીલધ બાકી-
ના ૩૧. આપી ૩૨૬૫૫૫ નું નવું ખત લખાવી લીધું. નવું ખત કરતાં ૩૫) મ-
ડામણીના મળ્યા છે. ૩૫૧) વહોરા હાજીએ શા. મગન મુળજીને કબુલાવ્યા છે.
(જુઓ નીચે મેળમાં).

સંવત ૧૯૪૩ ના કારતક વદ ૮ ને શુકરવારનો મેળ.

૭

૭

૨૩૨૪) શ્રી પુરાંત બાકી.

૬૨) વો. હાજી મુસાને ખાતે જમે.

૪૧) રોકડા. હા. મહેતા. મગ-

૧૯૬૧ શા. મગન મુળજીને ખાતે ઉધાર.

૧૪૫૫ રોકડા. પરભુ કાશીને ત્યાંથી

અપાવ્યા તે, એમણીના જમે

ન ભરી ગયા છે.

જમાખર્ચ ૧. મગન મુ-

ળજીનો પડાવ્યો તે એ

ધણીને ખાતે ઉધાર.

૯૨) પા. ૩.

૧૪૫૫ પરી. પરભુ કાશીને ખાતે જમે.

૧૪૫૫ રોકડા. અમારીવતી મગ-

નલાલ મુળજીને અપાવ્યા તે; એ

ધણીને ખાતે ઉધાર. પા. ૧-

૬૫૫૫ શ્રી દુકાન ખાતે જમે.

૬૫૫૫ જમેખર્ચ ૧. રામપુરાના

પગી. રામા રૂપાને પડાવ્યો તે,

ખા. પાછલા લહેણા. પા. ૧.

૬૫૫૫ રામપુરાના પગી. રામા રૂપાને

ખાતે જમે.

૬૦૫૫ શ્રી વિગત ખાતે ઉધાર ઢો-

ર ખંડી લીધાં તેના.

૫) વટાવ ખાતે ઉધાર ખા. છુટ.

૬૫૫૫ પા. ૧.

૨૫૫૫ શ્રી ઢોર ખાતે જમે.

૨૪) રોકડા. ગાય તથા પાડીના

વેચાણના.

૧૫૫૫ વટાવ ખાતે ઉધાર. ખા. ખો

ટ ગઈ.

૨૫૫૫ પા. ૧.

૫) વ્યાજ ખાતે જમે.

૫) રોકડા. પટલ લખુ પાસેથી

નવા ખતમાં ચઢાવો લીધો છે.

પા. ૨.

૨૬૮૫૫.

૨૭૨૨૫૫.

૫૧) જમાખર્ચ ૧. વો. હાજીને ખા-
તે જમે. ખા. કબૂલતના.

૧૯૬૫. પા. ૨.

૬૦૫૫ શ્રી xવિગત ખાતે ઉધાર.

૩૫) શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર.

૩૫) ખા. ભેંસના પા. ૨.

૨૫૫૫ ઢોર ખરીદ ખાતે ઉધાર.

૧૫) ગાય. ૧.

૧૦૫૫ પાડી. ૧.

૨૫૫૫ પા. ૧.

૬૦૫૫ એણી વિગતે રામપુરાના

પગી રામા રૂપાને ખાતે જમે.

૬૫૫૫ રામપુરાના પગી રામા રૂપાને

ખાતે ઉધાર.

૬૫૫૫ જમેખર્ચ. ૧. હા. દુકાન

ખાતે જમે કરીને ખા. પાછલા લ-

હેણા. પા. ૧.

૬૫૫૫ વટાવ ખાતે ઉધાર.

૫) પગી રામાને ખાતે જમે ખા.
છુટ મુકી.

૧૫૫૫ ઢોરખાતે જમે. ખા. ખોટ ગઈ

૬૫૫૫ પા. ૩.

૭૦૫૫૫ પટલ. લખુ લલ્લુને ખાતે ઉધાર.

૨૬૫૫૫ નવું ખત કર્યું તેના.

૫

૨૨૪૫૫૫ પાછલુ લહેણું ખાદ.

૭૦૫૫૫-રોકડા. હા. તમને પા. ૧.

૩૬૬૫૫.

૨૩૨૩૫૫ શ્રી જાણસે ખાખાશાહી.

૨૭૨૨૫૫.

x ન્યારે એકજ ધણીને ખાતે કોઈ રકમ જમા અથવા ઉધાર કરીને
જુદે જુદે ખાતે તેથી ઉલટું લખવાનું હોય ત્યારે વિગત ખાતુ પાડી તેના
જમામાં તે દરેક ખાતે લખવામાં આવે છે.

સંવત ૧૯૪૩ ના ફાગણવદ ૬ ને ભોમવારની જમાખર્ચની રકમો.

૩ ર૩૨૩ કોથળીમાં ગદ્ય દાલના છે. વહોરા. હાજી મુસા કનેથી હેમની કંઠી તોલા. ૬૧૧ દા. ૧૮ ના ભાવેધરને સાર લહેણાને પેટે ખંડી લીધી. હુંડી નં. ૧ ૩. ૧૫૦) બાબાશાહીની. હુંડી ૧. ગોધરાના પરી. જેચંદ મગનભાઈ ઉપર નામજેગ. તરત મુદતની રોકડેથી દા. ૬૬ ના ભાવે શા. ગીરધર મોતીને લખી આપી છે. (અમારી વતી.) મુંબાઈગરા ૩. ૭૦૦) દા. ૧૮ ના ભાવે રાજેશ્રી જી ભાઈ ગોડળદાસના રોકડેથી રાખ્યા. હુંડી નં. ૧ ૩. ૨૦૦) બાબાશાહીની. લખી મુંબાઈથી પરી. છોટા દાજીભાઈ. રાખ્યા હરીવિખણના. શાહજેગ. મુદત દીન ચારચારની. અમારી વતીને ખાતે અમારા ઉપરની રાખ્યાવાળા ભાવવાથી ગોવિંદ હરીની ખોળાધરી લઈ રાખ્યાવાળાને હુંડી શીકારી આપી ખોજી મુળ-ધણીને ખીડી દીધું. સોનું તોલા. ૭૧૧ દા. ૨૦) ના ભાવે ભારતર. દામોદરદા-સને રોકડેથી આપ્યું છે. ૩. ૫) કેશુના સાસરેથી મોં ગળ્યું કર્યાના આવ્યાછે. ૩. ૧૦૦) કલદાર દા. ૧૮૧૧ ના ભાવે શા. મગન મુળજીને આપ્યા અને તે પેટે ૩. ૮૦) બાબાશાહી લીધા. લખી પટલની સાક્ષીમાં ૩ ૦૧, અને ઠક્કરની ચો પડીઓ વેચી આપી તેમાં કમિશન ૩૫) મળ્યું છે. પરચુરણ મુંબાઈગરા ૩. ૧૨૦) રોકડેથી દા. ૧૮૧૧ વેચ્યા છે. ૩. ૨૫) પટલ ભાઈજી બાપુજી ઉપર ૮૫૬ મુ-કી ગયા છે. [જુઓ નીચે મેળમાં.]

સંવત ૧૯૪૩ ના ફાગણવદ ૬ ને ભોમવારનો મેળ.

જ

૨૩૨૩ શ્રી પુરાંત બાકી.

૧૧૭) વો. હાજી મુસાને ખાતે જમે.

૧૧૭) ખર્ચ ખાતે ઉધાર. બાબતે કંઠીના. પા. ૩

૧૫૦) ગોધરાખાતે પરી. જેચંદ મગ-ભાઈના જમે. અમારી વતી.

૧૫૦) ની હુંડી ૧. બાબાશાહીની તમારી. રાખ્યા શા. ગીરધર મો-તીના. નામજેગ. તરત મુદતના. દા. ૬૬ એ રોકડેથી આપી છે.

૧૪૮૧ રોકડા. હુંડીના લીધા છે.

૧૧૧ હુંડિયામણ ખાતે ઉધાર. બા. ભાવની ઘટનો.

૧૫૦) નક્કીની હુંડી જમે. પા. ૩

૧૫૦) શ્રી હેમ વકરાખાતે જમે.

ઉ

૧૧૭) શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર.

૧૧૭) જમેખર્ચ ૧. વો. હા-જીને ખાતે જમે. બા. હેમની કં-ઠી તોલા ૬૧૧ ૧૮ના ભાવની રા-ખી તેના. પા. ૨.

૧૬૮) મુંબાઈ ખાતે પરી. છોટાલાલદા-જીને ખાતે ઉધાર, અમારીવતી.

૨૦૦) હુંડી ૧ + દા. ૮૪ મું. બાબાશા-હીની. લખી તમારી. રાખ્યા હ-રીવિખણ પાસેથી શાહજેગ મુદ-ત દીન ચારચારની મીતિ ફાગણ શુદ્ધ ૧૦ તે ગોવિંદ હરીની ખો-ળાધરીથી શિકારી ખોજી તમને પાછું ખીડ્યું છે ને રાખ્યાવાળા ને રોકડા ૩૧. આપ્યા છે. પા. ૩

+ દેશ ચલણી નાણાં પ્રમાણે હુંડીનાં નાણાંનો જમાખર્ચ પડે છે અને તે બાબતનો ભાવ લખનારના કાગળપરથી ચિકારનારના જાણવામાં આવે છે. એ-ટલે મુંબાઈવાળો હોય તો મુંબાઈગરા અને પાટણવાળો હોય તો શિકાઈ ના-ણાં લખાય છે.

૧૫૦) રોકડા. હેમ તો. જા દા.

૨૦)થી દામોદરદાસને આપ્યું છે.

પા. ૧

૫૧૧૧ શ્રી વટાવખાતે જમે.

૫) રોકડા બા. કેશુના સાસરે-
રેથી મોં ગળ્યું કર્યાના આ-
વ્યા છે.

૪૧) રોકડા. વટાવ મુ. રૂ. ૨૨૦)
નો પરચુરણ.

૫૧૧ રોકડા કમિશન વગેરે બા
બતના.

૫૧૧૧. પા. ૩.

૨૫) પટલ બાઇજી બાપુજીને ખાતે જમે.

બી. ૨૫) રોકડા. હા. પોતે ઉપર ટ-
પકે મુકી ગયા છે.

૪૯૩૧૧.

૨૮૧૧૧૧.

૧૨૬) શ્રી વટાવખાતે ઉધાર.

૧૨૬) વટાવ મુ. રૂ. ૩૭૦૦) દા. ૧૮
ના ભાવે રોકડેથી રા. જીભાઇ પા
સેથી રાખ્યા છે. પા. ૩

૩૮૧૧ શા. મગન મુળજીને ખાતે ઉધાર.

૧૧૮૧૧ રોકડા મુ. રૂ. ૧૦૦) દા. ૧૮૧૧
૫૮૦ રો. બાબાશાહી ભર્યા તે.

૩૮૧૧ બાકી રહ્યા છે. પા. ૨.

૩૩૧૧ શ્રી હુંડિયામણ ખાતે ઉધાર.

૧૧૧ હુંડિયામણ. રૂ. ૧૫૦)ની હું-
ડી દા. ૯૯) એ આપી તે-
ની કસર.

૩૨) હુંડિયામણ. હુંડી રૂ. ૨૦૦)
બાબાશાહીની મુંબાઇથી આ
વી તેના દા. ૧૬.

૩૩૧૧. પા. ૩

૪૮૩)

૨૩૩૩૧૧ શ્રી જલુશી.

૪૮૦) કલદાર.

૧૮૫૩૧૧ બાબાશાહી.

૨૩૩૩૧૧.

૨૮૧૧૧૧.

સંવત ૧૯૪૩ ના જેઠ શુદ્ધ ૧ ને શોમવારથી વદ ૦)) ને શોમવાર
સુધીના મેળની રકમો.

૨૩૩૩૧૧ પાછલી જલુશી. રૂ. ૩૩૦૦) ની હુંડી નંગ ૧ દા. ૧૬ના ભાવે મુંબાઇના
પરી. છોટાલાલ દાજીભાઇ ઉપરની વો. હાજી મુસાને દી. ૧ વળતાની નામે લખીને
અમારી વતીને ખાતે લખી આપી, શુદ્ધ ૫. અને તે શુદ્ધ ૧૦ મે પાકી છે. હુંડી નંગ ૧
રૂ. ૫૦૦) બાબાશાહીની અમારી. લી. મુંબાઇથી પરી. છોટા દાજીભાઇ રાખ્યા મગન
મુળજીના શાહજી. મુદત દી. ૩૧ પછીની લખી વેશાખ શુદ્ધ ૫ તે ગીરધર મોતીની
ખોળાધરીથી શિકારી હુંડીનું ખોખુ મુળ ધણીને બીડી રાખ્યાવાળાના રા. જમે રાખ્યા
છે, શુદ્ધ. ૧૨. મુંબાઇગરા રૂ. ૩૦૦) દા. ૨૦૧૧ રોકડેથી આપ્યા, શુદ્ધ ૧૫. ધર-
માંની લેંસ વેચી તેના રૂ. ૪૦) ઉપજ્યા, વદ ૬. હેમની વીંટી તોલા ૨) દા. ૨૫
ના ભાવે ચોકશી હિંમતલાલ કેસવલાલ પાસેથી લઇ તરત વહોરા હાજી મુસા
રો. રૂ. ૨૬૧૧૧૧ ના ભાવે આપી દીધી વદ ૮, વહોરા હાજીને પરી. શા-

મળ નથુભાઈના ખાતાનો હિસાબ કરી આપવાથી તેણે ખુશી થઈ રૂ. ૫) પા-
ઘડી તરીકેના રોકડા આપ્યા. વદ ૧૨. રૂ. ૫) નાં નાતના ભણનાર છોકરાને
ધનામ આપ્યાં છે. વદ ૦)) (જુઓ નીચે મેળ.)

સંવત ૧૯૪૩ ના જેઠ શુદ્ધ ૧ થી જેઠ વદ ૦)) સુધીનો મેળ.

૪

ઉ

૨૩૩૩૩૩ શ્રી પુરાંત બાકી.

૩૦૦) મુંબાઈ ખાતે પરી છોટા દાજીભાઈને
ખાતે અમારી વતી. શુદ્ધ પાકી શુદ્ધ ૧૦
૩૦૦) હુંડી ૧ કલદારની તમા-
રા ઉપર લખી. અમારી રા-
ખ્યા વ. હાજી મુસા, શાહજેગ
દી. ૧ વળતાની રાખ્યાવાળાને
નામે લખીને આપી છે.

૩૫૭) હુંડી રૂ. ૩૦૦) ની દા. ૧૯
તે રાખ્યાવાળાને ખાતે ૬૦

૫.

૫૭) હુંડિયામણ ખાતે જમે.

૩૦૦) નક્કીની હુંડી ૧

પા. ૩.

૫૭) હુંડિયામણ ખાતે જમે શુદ્ધ ૫.
૫૭) જમેખર્ચ. ૧ હા. વો. હાજીને
ખાતે ઉધારીને. પા. ૩

૫૦૦) શા. મગન મુળજીને ખાતે શુ. ૧૨
૫૦૦) જમેખર્ચ ૧ હા. શ્રી વિગત
ખાતે ઉધાર બા. હુંડી ૧ મુંબા
ઈથી પરી. છોટાલાલ દાજીભાઈની
લાંબ્યા તેના જમે. પા. ૨

૬૧૧ શ્રી વટાવ ખાતે જમે શુદ્ધ. ૧૫.
૬૧૧ રોકડા. વટાવ મું. રૂ. ૩૦૦)
દા. ૨૦૧ ના ભાવે વેચ્યા છે.

પા. ૩

૩૫૭) વો. હાજી મુસાને ખાતે શુદ્ધ. ૫

૩૦૦) હુંડી ૧ શ્રી મુંબાઈ ખાતે
પરી. છોટા દાજીભાઈના જમે
૫૭) હુંડિયામણ ખાતે જમે. હું
ડી રૂ. ૩૦૦) દા. ૧૯

૩૫૭) પા. ૩

૫૦૦) શ્રી વિગત ખાતે ઉધાર શુદ્ધ ૧૨
૪૧૫) મુંબાઈ ખાતે પરી. છોટાભાઈ
દાજીભાઈને ખાતે અમારી વતી શુ. ૧૨
૪૧૫) ની હુંડી નંગ ૧ રૂ. ૫૦૦)

બા. ની દા. ૮૩. અમારા ઉપર
લખી. તમારી રાખ્યા. શાહ. મ
ગન મુળજીના શાહજેગ. મુદત ૩૧
પછીની લખી વૈશાખ શુદ્ધ ૧૫ તે
ગીરધર મોતીની બોળાધરીથી શિ
કારી તમને પાછી બીડી અને રા-
ખ્યાવાળાના રૂ. જમે રાખ્યા છે.
૫૦૦) હુંડી નંગ ૧ બાબાશાહીની.

૫.

૮૫) હુંડિયામણ ખાતે ઉધાર.

૪૧૫) નક્કી મુંબાઈગરા. પા. ૩.
૮૫) હુંડિયામણ ખાતે ઉધાર શુદ્ધ. ૧૨
૮૫) હુંડી ૧ રૂ. ૫૦૦) ની મુંબા-
ઈથી પરી છોટાભાઈની આવી તે
દા. ૧૭ ના ભાવે અમારી વતી
શિકારી છે પા. ૩

૪૦) શ્રી ખર્ચખાતે જમે વદ ૬.

૪૦) રોકડા ખાખતે લેંસ વેચી
તેના આંચા છે. પા. ૨.

૨૧) શ્રી વટાવ ખાતે જમે વદ ૮

૧૧) રોકડા. હેમની વીંટી રાખી-
ને તુરત વેચી તેમાં નફો. પા. ૩

૫) શ્રી વટાવ ખાતે જમે વદ ૧૨.

૫) રોકડા ખાખતે વો. હાજને
હિસાબ કરી આપ્યો તેમાં પા-
ધીના મળ્યા છે. પા. ૩.

૯૬૬)

૩૨૬૯૧૧

૫) શ્રી ખર્ચખાતે ઉધાર. વદ ૦))

૫) રોકડા નાતીલા વિદ્યાર્થી-
એને ઇનામમાં આપ્યાછે. પા. ૨

૨૫) પા. ભાઈજી બાપુજીને ખાતે ઉધાર
જ. ૨૫) રોકડા હા. પોતે. બા. ઉ-
પરટપકે જમે હતા તે લઈ ગયા.

૮૮૭) ૩

૨૪૧૨૧૧૧૧૧ શ્રી જલુશો.

૧૮૦) રોકડા કલદાર

૨૨૩૦૧૧ રોકડા બાબાશાહી છે.

૨) ૦૧૧૧ x ઉપરટપકે લહેલા.

૨) ૦૧૧૧ મણીલાલ મુળજીને ખા-
તે. બા. ઉછીના આપ્યાછે.

૩૨૬૯૧૧૧.

સંવત ૧૯૪૩ ના આસો શુદ્ધ. ૫ ને ગુરુવારના જમાખર્ચની રકમો.

૩૨૪૧૨૧૧૦૧૧૧ ગયા મેળનું પોતું છે એવી રીતે કે ૩ ૧૮૦) કલદાર અને
બાકીના બાબાશાહી. હુંડી ૧ ૩૫૦૦) બાબાશાહીની સરભર લેખે ખેડાના પ-
રી. જગા લલ્લુભાઈ ઉપરની શાહજેગ મુદત વાર ભોમની પરી. શામળભાઈ
નથુભાઈની દુકાનેથી રોકડા ૩૧. આપી લખાવીને શા. મગનલાલ મુળજીને દા.
૦૧ ના ભાવે રોકડેથી વેચાણ આપી દીધી. પટલ. લખુ લલ્લુના ખાતાનો હિ-
સાબ કર્યો તો મુદતમાં ૩ ૨૬૫૦ વ્યાજ ૩ ૧૭૦ નીકળ્યા તેમાંથી ૦૧ છટ
સુધી બાકીનાં નાણાં રોકડાં ગણી લઈ ખાતું સરભર કર્યું. ભલામણ ૧. ગો-
ધરાના પરી જેચંદ મગનલાલે આસો શુદ્ધ ૧ ની મીતિની ગાંધી. મથુર વખ-
તચંદને ૩૧. એકસોએંશી સુધી આપવાની લખી આપેલી તે લખાવનાર ધણી
લાવવાથી ચુનીલાલ લલ્લુભાઈ જેગ ૩ ૧૫૦ ગણી આપી તેની પાવતી તથા ભ-
લામણ લેઈ ગોધરાવાળા જેચંદભાઈને ખીડી દીધાં છે. હુંડી. ૧ ૩ ૩૦૦) કલ-
દારની દા. ૧૭, સુરત ખાતે પરી. બાપુલાલ જેઠાભાઈ ઉપરની લી. અતરેથી
પરી. પરભુ કાશીના શાહજેગ મુદત દીન ચારચારની અમારે નામે લખાવી
લાવીને અમે શા. મગનલાલ મુળજીને નામે લખીને દા. ૧૭૧ ના ભાવે આપી.

x ન્યાં સુધી એ રકમ પાછી ન આવે ત્યાં સુધી એમ લહેલા ખેંચાય
અને આપી જાય એટલે લખાય નહીં. તેમજ ઉછીતી રકમ લાવો તેને માટે એ-
ની ઉલટું લખવું એટલે આણેલી રકમ રોકડામાં વધારે ગણીને ખાદ કરવી.

બલામણુ. ૧ શ્રી મુખાઇ ખાતે પરી. છોટાભાઇ દાજીભાઇ ઉપર. ભાદરમા ૫૬
૮ ની મીતિની રા. બીખાભાઇ કુતાભાઇને ૩ ૪૦૦) કલદાર આપવાની લખી
આપેલી તે તેમણે શિકારી બલામણુ લઇ જનારને આસો શુદ્ધ ૩ ના દિવસે
નાણાં આપી પહેાંચ વગેરે અમારાપર મોકલાવી છે. અને તે રા. રા. બીખા-
ભાઈએ ચી. ભોગીલાલ મારફત અત્રે રોકડા બરાબર છે. ૩ ૫૦૧) રોકડા.
ખાખાશાહી પરી. પરભુ કાશીની વતી પરી. ઝવેર લખમીચંદની દુકાને ગુ. મો-
હન મારફત ભર્યા છે. બાજી શીંગોડા કરાજ સાદ રોર ૪૧૧ રોકડેથી લીધાં.
(જુઓ નીચે મેળમાં.)

સંવત ૧૯૪૨ ના આસો શુદ્ધ ૫ ને ગુરુવારનો મેળ.

૪

૩

૨૪૧૨૧૦૧૧ શ્રી પુરાંત ખાકી.

૪) શ્રી હુંડિયામણુ ખાતે જમે.

૨૧૧ રોકડા. હુંડી ૩ ૫૦૦) ખેડા-
ની જગા લલ્લુભાઇની પરી. શામ-
ળભાઇને ત્યાંથી સરભરથી લખા-
વી શા. મગનલાલ મુળજીને દા.
બા થી વેચાણ આપી.

૨૧૧ જમેખર્ચ ૧ હા. શા.મગનલાલ
મુળજીને ખાતે ઉધાર. બા.હુંડી ૧
૩૩૦૦) કલદારની સુરતની બાપુલા-
લ જેઠાભાઇની પરી. પરભુ કાશી પા
સેથી દા. ૧૧૭થી લખાવેલી દા. ૧૧૭૧
ના ભાવે આપી તેની કસરના.

૪) પા. ૩.

૧૭) શ્રી વ્યાજખાતે જમે.

૧૭) જમેખર્ચ ૧. હા. પટલ. લ-
ખુ લલ્લુને ખાતે ઉધાર. બા. વ્યા-
જનો. પા. ૨.

૩૧૨૧ પટલ. લખુ લલ્લુને ખાતે જમે.

૩૧૨૧ રોકડા. હા. તમે હિસા-
બ ચુકતે ભરી ગયા છે. પા. ૧.

૩૫૧) પરી. પરભુ કાશીને ખાતે જમે.

૩૫૧) હુંડી ૧. ૩ ૩૦૦) મું. ની

૧૭) પટલ. લખુ લલ્લુને ખાતે ઉધાર.

૧૭૧ વ્યાજના આજ સુધી.

૫

બાજી છુટના બાદ.

૧૭) નક્કી વ્યાજ ખાતે જમે
પા. ૧.

૧૫૦) શ્રી ગોધરા ખાતે પરી. જેચંદ
મગનલાલને ખાતે ઉધાર.

૧૫૦) બલામણુ. ૧ આસો શુદ્ધ
૧ ની તમારી ગાંધી મથુર વખ-
તચંદને રા. એકસોએશી સુધી
આપવાની લખાવનાર ધણી લા-
વવાથી શા. ચુનીલાલ લલ્લુભાઇ
જેગ રા. આપી પાવતી તથા લ-
લામણુ તમને ખીડ્યાં છે. પા. ૩.

૩૫૨૧ શા. મગનલાલ મુળજીને ખાતે.

૩૫૨૧ હુંડી ૧ ૩ ૩૦૦) મું. દા.
૧૭૧ સુરતની પરી. બાપુલાલ જે-
ઠાના ઉપરની લખાવેલી આપી
તેના નીચે પ્રમાણે જમે.

૩૫૧) પરી. પરભુ કાશીને ખાતે જમે.

૧૧૧ હુંડિયામણુ ખાતે જમે.

૩૫૨૧ તમારે ખાતે ઉધાર. પા. ૨.

દા. ૧૭ ના ભાવે સુરતના પરી. ૫૦૧) પરી. પરબુ કાશીને ખાતે ઉધાર. ૫૦૧) રોડડા. ખા. તમારીવતી પરી. ઝવેર લખમીચંદને ત્યાં ગુ. મોહન ભરી આવ્યો છે. પા. ૧. ગાઝ શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર. ગાઝ શીંગોડા શે. ૪૧૧ દા. ૦) ૧૧ શેર. પા. ૩.

૪૦૦) મુંબાઇ ખાતે પરી. છોટા દાજી-ભાઇને ખાતે જમે. અમારીવતી શુદ્ધ ૩.

૪૦૦) ભલામણ. ૧ કલદારની તમારી ઉપર ભાદરવા વદ ૮ ની રા. લીખાભાઇ કૃતાભાઇને લખી આપેલી તે પ્રમાણે એ ધણીને રૂ. આપી પહોંચ મોકલાવી તે ઉપરથી જમે. અને એ રૂ. રા. લીખાભાઇના ચી. ભોગીલાલ ભરી ગયા છે. પા. ૩.

૧૦૮૪૧

૩૪૬૬૧૧૧

૧૦૨૧) ૨૪૭૫૧૧૧૧૧ શ્રીજલુસે.

૫૮૦) કલદાર.

૧૮૬૫૧૧૧૧૧૧ ખાખાશાહી.

૨૪૭૫૧૧૧૧૧.

૩૪૬૬૧૧૧૧૧.

સંવત ૧૯૪૩ ના આસો વદ ૦)) રવીવારની જમાખર્ચી રકમો.

નીચે લખેલા આસામીઓના ખાતાનો હિસાબ કરી વ્યાજ ગણ્યું તે પરી. પરબુ કાશીને ખાતે ૪૫૧૧૧; શા. મગનલાલ મુળજીને ખાતે ૫૧૧૧૧; અને ગોધરાવાળા પરી. જેથંદ મગનલાલને ખાતે ૩૧ વ્યાજનો દેવો પડ્યો. વહોરા. હાજી મુસાને ખાતે ૬૭૧૧૧૧૧ વ્યાજ, અને મુંબાઇવાળા પરી. છોટલાલ દાજીભાઇને ખાતે ૬૧૧૧૧૬ વ્યાજના, તથા ગારૂ આડતના લહેણ નીકળ્યા.

સાલ આખરે નીચે લખેલાં ખાતાનો જમાખર્ચ વટાવ ખાતે લઈ ખાતાં માંડી વાળ્યાં.-૨૩૧૧-૧૧ હેમ ખરીદ વકરા ખાતામાં, ૭૭૧૧૧૧૧ વ્યાજ ખાતામાં દેવા પડ્યા એટલે વધારો નીકળ્યો. અને ૧૧૬૧૧-ખર્ચ ખાતામાં, ૫૬૧૧૧૧ હુંડિયામણ ખાતામાં લહેણ નીકળ્યો એટલે વધારે ઉધર્યું. તે વટાવ ખાતામાં લાવી એ દરેક ખાતાં માંડી વાળ્યાં. પછી વટાવ ખાતે ૩૮૬૧૧૧૧ લહેણ પડ્યા તે દુકાન ખાતે ઉધારી માંડી વાળ્યા છે.

સંવત ૧૯૪૩ ના આસો વદ ૦)) રવીવારનો જમાખર્ચી મેળ.

જ

૫૪૧૧૧-૧૧ શ્રી વિગત ખાતે જમે.

ઉ

૫૪૧૧૧-૧૧ શ્રી વ્યાજ ખાતે ઉધાર.

૪પાા પરી. પરભુ કાશીને ખાતે
જમે. પા. ૧

પાાા શા. મગનલાલ મુળજીને
ખાતે જમે. પા. ૨.

૩ા ગોધરાવાળા પરી. જેચંદ
મગનલાલને ખાતે જમે. પા. ૩.

પાાાા ઓળી વિગતે શ્રી વ્યા
જ ખાતે ઉધાર.

૧૦૪ાાા શ્રી વ્યાજ ખાતે જમે.

૧૦૪ાાા જમેખર્ચ. ૨. શ્રી વિ-
ગત ખાતે ઉધાર. બા. જણુ ૨
પાસે વ્યાજના લહેણ પડ્યા તે
પા. ૨.

૦ા૨૩ શ્રી હુંડિયામણ ખાતે જમે.

૦ા૨૩ જમેખર્ચ ૧. હા. મુંબા-
ધવાળા છોટાલાલ દાજીને ખાતે
ઉધાર. બા. આડતના. પા. ૩.

૧૦૧ાા શ્રી વટાવ ખાતે જમે.

૧૦૧ાા જમેખર્ચ ૨. હા. શ્રી વિ-
ગત ખાતે ઉધાર. બા. આવક
નવકનાં કુટકળ ખાતે નીકળેલું
દેવું તે ખાતે ઉધારીને. પા. ૩.

૧૭૬ા શ્રી વિગત ખાતે જમે.

૧૧૯ા શ્રી ખર્ચ ખાતે જમે.
પા. ૨.

પ૬ાાા હુંડિયામણ ખાતે જમે.
પા. ૩.

૧૭૬ા શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર
ખાતે એ ખાતાં સરભર કર-
વા સાર.

૮૬ાાા શ્રી વટાવ ખાતે જમે.

૮૬ાાા જમેખર્ચ ૧. હા. શ્રી દુ-
કાન ખાતે ઉધાર. બા. હિસાબ
માંડી વાળવા ખુટતી રકમ જમે
કરી છે. પા. ૩

પાાાા જમેખર્ચ ૩. હા. શ્રી વિ-
ગત ખાતે જમે. ખાતે જણુ ૩
ના વ્યાજના દેવા પડ્યા તે. પા. ૨.

૧૦૪ાાા શ્રી વિગત ખાતે ઉધાર,

૯૭ાાાા વો. હાજી મુસાને ખા
તે ઉધાર. પા. ૩.

૬ાાા શ્રી મુંબાધ ખાતે પરી.
છોટાલાલ દાજીલાલને ખાતે
ઉધાર. પા. ૩.

૧૦૪ાાા શ્રી વ્યાજ ખાતે જમે
કરીને.

૦ા૨૩ શ્રી મુંબાધ ખાતે પરી. છોટા-
લાલ દાજીલાલને ખાતે ઉધાર.

૦ા૨૩ જમેખર્ચ ૧. હા. શ્રી હું-
ડિયામણ ખાતે જમે. બા. હુંડી-
ઓની આડતના. દા. ૦) લેખે.
પા. ૩.

૧૦૧ાા શ્રી વિગત ખાતે ઉધાર.

૨૩ાાા હેમ ખરીદ વકરા ખા-
તે ઉધાર. પા. ૧.

૭૭ાાા શ્રી વ્યાજ ખાતે ઉધાર-
૨. પા. ૨.

૧૦૧ાા ઓળી વિગતે શ્રી વટાવ
ખાતે જમે. બા. હિસાબ કરી
ખાતાં માંડી વાળવા સાર.

૧૭૬ા શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર.

૧૭૬ા જમેખર્ચ ૨. શ્રી વિગત
ખાતે જમે. બા. જુદે જુદે ખા-
તે પડેલું લહેણ જમે કરીને હિ-
સાબ માંડી વાળ્યો. પા. ૩.

૮૬ાાા દુકાન ખાતે ઉધાર.

૮૬ાાા જમેખર્ચ ૧. હા. શ્રી વ-
ટાવ ખાતે જમે. બા. તે ખાતે
વધારે ખર્ચ પડવાથી આ ખાતે
ઉધારી લીધા છે. પા. ૧.

પરજાાાા

સંવત ૧૯૪૪ ના કારતક શુદ્ધ ૨ ને મંગળવારના જમાખર્ચની રકમો.

૨૨૪૭૫૧૧૧૧૧૧૧ પાછલી સાલમાં શિલક રહ્યો છે એવી જાતના કે ૩૫૮૦) કલ દાર અને બાકીના બાબાશાહી ૩૪૦૦) ની હુંડી ૧. અમદાવાદની પરી. પ્રેમાભાઈ હેમાભાઈની લી. પાટણથી પરી. દેવજી હીરજી રાખ્યા અંબાશંકર કાળીદાસ શાહજેગ દી. ૧ વળતાની લખી મીતિ સંવત ૧૯૪૩ ના આસો વદ ૫ તે અમદાવાદમાં પરી. હરીવલ્લભ મુળજીએ વેચાણ રાખી અત્રેની દુકાને મોકલવાથી અમોએ દા. ૧૦૦૧ ના ભાવે વેચાણ રાખી મુંબાઈ ખાતે પરી. છોટાભાઈ દાજીભાઈને તમારીવતી ખીડી. હુંડી ૧. ૩ ૪૦૦) મુંબાઈગરાની ભડચની પરી. લાલજી કલ્યાણજી ઉપરની ગોધરેથી લી. પરી છોટાલાલ ચુનીલાલ રાખ્યા કોઠારી. હરીલાલ દામોદરના શાહજેગ મુદતવાર ભોમની લખી મીતિ સંવત ૧૯૪૩ ના આસો શુદ્ધ ૧૨ ની તે અત્રે રાખ્યાવાળા ધણી પાસેથી વેચાણ રાખી દા. ૯૯૧૧ લેખે રા. રોકડા આપ્યા છે. (જુઓ નીચે મેળમાં.)

×શ્રીગણેશાયનમ:

સંવત ૧૯૪૪ ના કારતક શુદ્ધ ૨ ને મંગળવારનો મેળ.

૦૪

ઉ

૦)૧ શ્રી + ૩૫૫ ખાતે.

૨૪૭૫૧૧૧૧૧૧૧ શ્રી પુરાંત બાકી.

૪૦૨) પરી. હરીવલ્લભ મુળજીને ખાતે જમે.

૪૦૨) હુંડી. ૧ ૩૪૦૦) મું. નીદા. ૦૧૧ અમદાવાદના પરી. પ્રેમાભાઈ હે. માભાઈ ઉપરની પાટણથી લી. પરી. દેવજી હીરજીના રાખ્યા. અંબાશંકર કાળીદાસ. દી. ૧ વળતાની લખી સંવત ૧૯૪૩ ના આસો વદ. ૫ તે અમદાવાદ વાળી તમારી દુકાને વેચાણ થઈ અત્રે આવવાથી અમોએ તમારી પાસેથી રાખી તેના હા. ૦ શ્રી મુંબાઈ ખાતે પરી. છોટાલાલ દાજીભાઈને ખાતે ઉધાર. પા. ૧.

૪૦૨)

૨૮૭૫૧૧૧૧૧૧

૦)૧ શ્રી ૩૫૫ ખાતે.

૩૯૮) હુંડી ખરીદ ખાતે ઉધાર.

૩૯૮) હુંડી. ૩ ૪૦૦) ની દા. ૯૯૧૧ ભડચના પરી. લાલજી કલ્યાણના ઉપરની ગોધરેથી લી. પરી. ચુનીલાલ છોટાલાલ રાખ્યા કોઠારી હરીલાલ દામોદરના શાહજેગ મુદત વાર ભોમની લખી મીતિ આસો શુદ્ધ ૧૨ ની તે રાખ્યાવાળા ધણી પાસેથી દા. ૯૯૧૧ લેખે રોકડેથી રાખી છે. પા. ૧.

૪૦૨) મુંબાઈ ખાતે પરી. છોટાભાઈ દાજીને ખાતે ઉધાર, તમારી વતી. ૪૦૦) હુંડી. ૧ અમદાવાદની પરી. પ્રેમાભાઈ હેમાભાઈની પાટણથી પરી. દેવજી હીરજીની લખેલી દ. ૦૧૧ વેચાણ રાખી તમને ખીડી છે. તે પરી. હરીવલ્લભ મુળજીના જમે પા. ૧

૮૦૦)

૨૦૭૫૧૧૧૧૧૧૧ શ્રી જાણસે.

૧૮૨) કલદાર.

૧૮૯૫૧૧૧૧૧૧૧ બાબાશાહી.

૨૦૭૫૧૧૧૧૧૧૧

૨૮૭૫૧૧૧૧૧૧૧

×નવી સાલના પહેલા મેળમાં સ્વધર્મના દેવની સ્તુતિ કરવામાં આવે છે. +શુકન તરીકે એ ખાતે અથવા ગણેશ ખાતે સવા દોકડો નવા મેળમાં લખવાનો રિવાજ છે.

ખાતાવહી.

૪૮. જેને નામે રોજમેળમાં જમાખર્ચ પડે છે તેને ખાતાદાર કહે છે. ખાતાદારને નામે રોજમેળમાં આવેલી રકમે એકજ ઠેકાણે તારવી હોય તેને એનું ખાતું કહે છે. અને એવાં ખાતાં રાખવાના ચોપડાને ખાતાવહી કહે છે. (જુઓ નમુનો)

૪૯. ખાતું પાડવાની રીત—જેનું ખાતું પાડવું હોય તેનું નામ, કામ અને સાલ લખી તેની નીચે જમા ઉધાર દોરવા. પછી તેને નામે રોજમેળમાં આવેલા જમાખર્ચની રકમેના આંકડા, રોજમેળ પાતું, અને મીતિ જે તે બાબતમાં લખી લેવાં. અને રોજમેળમાં દરેક રકમે ખાતાવહીનું ખાતું પાતું ટાંકતા જવું. (જુઓ ખાતાવહીમાં ખાતાં.)

૫૦. ખાતાવહી ઉપરથી દરેક ખાતાનો હિસાબ નક્કી કરવામાં આવે છે. હિસાબ નક્કી કરવા સાર ખાતાવહીમાં આવેલાં ખાતાંના એ પ્રકાર પાડવામાં આવે છે.

૧. ચાલુ રાખવાનાં ખાતાં. ૨. માંડી વાળવાનાં ખાતાં.

૫૧. જે ખાતાંમાં સાલ આખરે બાકી રહેતું લહેણું દેણું નવી સાલમાં અદા કરવાતું હોય એવાં ખાતાંને ચાલુ રાખવાનાં ખાતાં કહે છે. (જુઓ પરબુ કાશી વગેરેનું ખાતું.)

કે સાલ પૂરી થયા પછી ખાતાવહી બદલી નવી ખાતાવહી કરવામાં આવે છે. તે વખતે ચાલુ રાખવાનાં ખાતાં જૂની ખાતાવહીમાં સરભર કરી નવી ખાતાવહીમાં પાડવામાં આવે છે. તેની રીત નીચે પ્રમાણે છે.—

ખાતામાં નીકળતું દેવું “બાકી દેવા” લખી ઉધારવું; અને ખાતામાં નીકળતું લહેણું “બાકી લહેણા” લખી જમે કરવું. પછી તે ખાતામાં જમા ઉધાર બાબતના સરવાળા મૂકવા. એ સરવાળા બરોબર થાય એટલે ખાતું સરભર થયું કહેવાય. તેની નીચે દરેક બાબતમાં તમામ સળ પૂરાઈ જાય તેમ બેવડી લીટીઓ દોરવી. પછી તે લીટીઓ નીચે જેના તેના ખાતામાં અતુકમે બાકી રહેલું દેવું લહેણું ઉપર પ્રમાણે (બાકી દેવા અથવા લહેણા) લખવું. અને તે ઉપરથી તે દરેક ખાતાદારનું ખાતું નવી ખાતાવહીમાં પાડી અરસ્પરસ તેનાં પાનાં સાંકળવાં. (જુઓ પરબુ કાશી વગેરેનાં ખાતાં).

જે ખાતામાં સાલ આખરે લહેણુ દેણુ રહેતું નથી પણ વસૂલ થઈ ગયાં છે, તે; તથા જે ખાતામાં પડેલું જમાખર્ચ ખીજ કાઢને આપવા લેવાનું ન હોય પણ શેઠને ખાતે સમાવી વસૂલ કરવાનું હોય, એવાં ખાતાંને માંડી વાળવાનાં ખાતાં કહે છે. જેમકે—પેદાશ, ખર્ચને લગતાં પાડેલાં ખાતાં.

અ. વસૂલ થયેલાં ખાતાંમાં જમા ઉધાર બાબુના સરવાળા ટાંકવા. પછી દરેક બાબુમાં તમામ સળ પુરાછ જય તેમ બેવડી લીટીઓ દોરવી, બ, ફાડવાર પેદાશ ખર્ચ જાણવા માટે અનેક ખાતાં પાડવામાં આવે છે. વેપારીઓ એવાં ખાતાં વટાવ ખાતે સમાવી, વટાવ ખાતામાં વધઘટ આવે તે શેઠને ખાતે સમાવે છે. એવી રીતે કે—

પેદાશ ખર્ચના જે ખાતામાં દેવું પડતું હોય તે રોજમેળ મારફત એ ખાતે ઉધારી વટાવ ખાતે જમે કરવું. અને લહેણું પડતું હોય તે પણ રોજમેળ મારફતે એ ખાતે જમે કરી વટાવ ખાતે ઉધારવું. એટલે તે ખાતાં વસૂલ થશે. પછી ઉપરની અ કલમ પ્રમાણે કરવું.

વટાવ ખાતે એ પ્રમાણે કર્યા પછી જમા ઉધાર બાબુના સરવાળા કરવા. જમા ઉધારનો સરવાળો વિશેષ હોય તો ચાલુ સાલમાં પેદાશ કરતાં ખર્ચ વધારે કહેવાય, અને એથી ઉલટું એટલે ઉધાર કરતાં જમા બાબુનો સરવાળો વધારે થતો હોય તો ખર્ચ કમી થયો અને પેદાશ વધારે થઈ કહેવાય.

વટાવ ખાતે પડેલો વધારો રોજમેળ મારફતે શેઠને ખાતે જમા કરી વટાવ ખાતે ઉધારવો. અથવા પડેલી ઘટ તેજ પ્રમાણે શેઠને ખાતે ઉધારી એ ખાતે જમે કરવી. અને પછી અ કલમ પ્રમાણે વટાવ ખાતુ સરખર કરવું. તથા શેઠનું ખાતું ઉપરની કલમમાં બતાવ્યા પ્રમાણે જૂની ખાતાવહીમાં બંધ કરી નવી ખાતાવહીમાં પાડવું. (જુઓ ખાતાવહીમાં)

ખાતાની અનુક્રમશ્ચિકા ખાતાદારોના સ્થળના જથ્થા પ્રમાણે કક્કાવાર રાખવામાં આવી હોય તો જોઈતાં ખાતાં જોળી કાઢવાનું સૂતર પડે છે.

શ્રી દુકાન ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

૩૧૪૦૥૥ રો.પા.૧ કારતક શુદ. ૫ પરપ) રો. પા.૧. કારતક શુદ. ૫.
 ૬પ૫૥ રો.પા.૩ કારતક વદ. ૮ ૬૮૬૧૦૥૥રો.પા.૧૦ આસોવદ.૦)).
 ૩૨૦૬) = . ૬૧૧૧૦૥૥

૨૫૯૪૥૥૥—૧ બાકીદેવા નવી ખાતા- ૨૫૯૪૥૥૥—૧ બાકી દેવા.
 તાવલી પા. ૧. ૩૨૦૬) =

પટલ. લખુ લલ્લુનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

૩૧૨૥ રો.પા. ૮. આસોશુદ. ૫. ૨૨૪૥૥ રો.પા.૧. કારતગશુદ. ૫.
 ૩૧૨૥ ૭૦૥૥ રો.પા.૩. કારતગ વદ. ૮.
 ૧૭) રો. પા. ૮. આસો શુદ. ૫.
 ૩૧૨૥

શ્રી હેમ ખરીદ વકરા ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

૧૧૭૭૥ રો.પા.૨. કારતગ શુદ.૫. ૧૩૦૩૥૥ રો.પા.૨.કારતગશુદ.૫.
 ૧૫૦) રો.પા. ૪. કારગણુ વદ. ૬. ૨૩૥૥૥ રો.પા. ૧૦. આસોવદ. ૦)
 ૧૩૨૭૥ ૧૩૨૭૥

રામપુરાના પગી રામા રૂપાનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

૬પ૫૥ રો.પા.૩. કારતગવદ. ૮. ૬પ૫૥ રો.પા.૩. કારતગવદ. ૮.
 ૬પ૫૥ ૬પ૫૥

શ્રી ઢોર ખાતું સંવત ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

૨પ૫૥ રો.પા.૩. કારતગ વદ. ૮. ૨પ૫૥ રો. પા. ૩. કારતગ. વદ. ૮.
 ૨પ૫૥ ૨પ૫૥

પરી. પરભુ કાશીનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

પરપ) રો.પા.૧. કારતગ શુદ. ૫. ૧૧ રો. પા. ૨. કારતગશુદ. ૫.

* આસોના જમાખર્ચા મેળમાં ૮૬૧૦૥૥ છે ત્યાં ૮૬૧૦૥૥ જોમગ્યે

૧૪૫૧ રો.પા. ૩. કારતગ વદ. ૮.

૫૦૧) રો.પા. ૬. આસો શુદ. ૫.

૩૫૧) રો.પા. ૮ આસો શુદ ૫.

૫૦૨

૪૫૧૧ રો.પા. ૧૦. આસો વદ. ૦).

૫૬૪૧૧ આકી દેવા.

૧૦૬૭)

૧૦૬૭)

૫૬૪૧૧ આકી દેવા નવી આ. પા. ૧

શા. મગનલાલ મૂળજીનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

૧૦૬) રો.પા. ૨. કારતગ શુદ. ૫.

૧૯૬૧ રો.પા. ૨. કારતગ વદ ૮.

૫૦૦) રો.પા. ૬. જોડ શુદ. ૧૨.

૩૮૧૧ રો. પા. ૫. પ્રાગણુ વદ. ૬.

૫૧૧૧૧ રો.પા. ૧૦. આસોવદ ૦))

૩૫૨૧૧ રો.પા. ૮ આસો શુદ. ૫.

૬૧૧૧૧

૫૮૭.

૨૪૧૧૧ આકી દેવા નવી આ.પા. ૧

૨૪૧૧૧ આકી દેવા

૬૧૧૧૧

શ્રી વ્યાજ ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

૫૧૧૧ રો.પા. ૨. કારતગ શુદ. ૫.

૫૪૧૧૧૧ રો. પા. ૬. આસોવદ. ૦).

૫) રો.પા. ૩. કારતગ વદ. ૮.

૭૭૧૧૦૧૧ રો. પા. ૧૦. આસો વદ. ૦).

૧૭) રો.પા. ૮. આસો શુદ. ૫.

૧૩૨૧૧

૧૦૪૧૧૧ રો.પા. ૧૦ આસો વદ. ૦).

૧૩૨૧૧

શ્રી ખર્ચ ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જ

ઉ

૪૦) રો.પા. ૭. જોડ વદ. ૬.

૧૧૧૧૧૧ રો.પા. ૧ કારતગ શુદ. ૫.

૪૦)

૩૫) રો. પા. ૩. કારતગ વદ. ૮.

૧૧૬૧૧ રો. પા. ૧૦ આસો વદ. ૦)

૧૧૭) રો. પા. ૪. પ્રાગણુ વદ. ૫.

૧૫૬૧૧

૫) રો. પા. ૭. જોડ વદ. ૦))

૧૧૬૧૧ રો. પા. ૬. આસો શુદ ૫.

૧૫૬૧૧

(૨૮)

ખા. પા. ૩.

શ્રી વટાવ ખાતું સંવત ૧૯૪૩ ની સાલનું.

૦૮=૧ રો.પા. ૧. કા. શુદ્. ૫.
 ૫૧૧૧ રો.પા. ૫. કા. વદ. ૬.
 ૬૧૧૧ રો.પા. ૬. જોઠ શુદ્. ૧૫.
 ૨૧૧ રો.પા. ૭. જોઠ વદ. ૮.
 ૫) રો.પા. ૭. જોઠ વદ. ૧૨.
 ૧૦૧૧=૧ રો.પા. ૧૦ આસો વદ. ૦))

૨૨૨૧૧૧

૮૬૧૧૧૧ રો.પા. ૧૦ આસો વદ ૦))

૩૦૮૧૧૧

વહોરા. હાજી મુસાનું ખાતું

૯૨) રો.પા. ૨. કારતગ વદ. ૮.
 ૧૧૭) રો.પા. ૪. કાગણુ વદ. ૬.

૨૦૯)

૮૨૦૧૧૧૧૧૧ આકી લહેણા.

૧૦૨૬૧૧૧૧૧

સંવત ૧૯૪૩ ની સાલનું.

૫૭૫) રો.પા. ૨. કારતગ શુદ્. ૫.
 ૩૫૭) રો.પા. ૬. જોઠ શુદ્. ૫.

૬૩૨)

૬૭૧૧૧૧૧૧ રો.પા. ૧૦. આસો વદ. ૦).

૧૦૨૬૧૧૧૧૧

૮૨૦૧૧૧૧૧૧૧ આકી લહેણા. નવી ખા.પા. ૧

શ્રી મુંઆધ ખાતે પરી. છોટાભાઈ દાજીનું ખાતું સંવત ૧૯૪૩.

૩૦૦) રો.પા. ૬. જોઠ શુદ્. ૧૦.
 ૪૦૦) રો.પા. ૮. આસો શુદ્. ૫.

૧૦૦૦)

૧૦૬૧૧૧૧૧૧૧૧ આકી દેવા નવા ખા.પા. ૧૦

૧૬૮) રો.પા. ૪ કાગણુ વદ. ૬.
 ૪૧૫) રો. પા. ૬. જોઠ શુદ્. ૧૨.

૦૧૧૧૧૧ રો.પા. ૬ આસો વદ ૦))

૬૧૧૧૧૧ રો.પા. ૧૦ આસો વદ ૦))

૫૦૬૧૧૧

૧૦૬૧૧૧૧૧ આકી દેવા.

૭૦૦)

શ્રી હુંડિયામણ ખાતું સંવત ૧૯૪૩ ની સાલનું.

૫૭) રો.પા. ૬ જોઠ શુદ્. ૫.
 ૪) રો.પા. ૮. આસો શુદ્. ૫.
 ૦૧૧૧૧૧૧૧૧૧ રો.પા. ૧૦. આસો વદ. ૦).
 ૫૬૧૧૧૧૧ રો.પા. ૧૦ આસો વદ ૦))

૧૧૮૧

શ્રી ગોધરા ખાતે પરી જ્યેષ્ઠ મગનલાલનું ખાતું સંવત ૧૯૪૩

૧૫૦) રો.પા. ૪. કા. વદ ૬ નાચૈ. શુ. ૨.
 ૩૧= રો. પા. ૧૦ આસો વદ ૦)).

૧૫૩૧=

૩૧= આકી દેવા નવી ખા.પા. ૧.

૧૫૦) રો. પા. ૮ આસો શુદ્. ૫.
 ૧૫૦)

૩૧= આકી દેવા.

૧૫૩૧=

(નવી) ખાતાવહી.

શ્રી દુકાન ખાતું સંવત્ ૧૯૪૪ સાલનું.

જ

ઉ

૨૫૬૪૧૧૧-૧ બાકીદેવા પા. ૧ સંવત
૧૯૪૩ ના આસોવદ ૦))

વહોરા. હાજી મુસાનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૪ ની સાલનું.

જ

ઉ

૮૨૦૧૧૧૧૧૧ બાકી લહેણા. પા. ૩
સંવત ૧૯૪૩ ના આસો વદ
૦))

પરી. પરભુ કાશીનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૪ ની સાલનું.

જ

ઉ

૫૬૪૧૧૧ બાકી દેવા. ૧. સં. ૧૯૪૩
ના આસોવદ ૦))

શા. મગનલાલ મૂળજીનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૪ ની સાલનું.

જ

ઉ

૨૪૧૧૧૧૧ બાકી દેવા પા. ૧ સં.
૧૯૪૩ ના આસોવદ ૦))

શ્રી મુઆઝખાતે પરી. છોટાલાલ દાજીભાઈનું ખાતું સં. ૧૯૪૪ ની સા.

જ

ઉ

૧૦૬૧-૧૧૧૧૧ બાકી દેવા. પા. ૧. સં. ૪૦૨) રો, પાં. ૧.† કારતક શુદ. ૨
૧૯૪૩ ના આસોવદ ૦))

શ્રી ગોધરાખાતે પરી. જ્યેષ્ઠ મગનલાનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૪ ની સાલનું.

જ

ઉ

૩૧-૧૧૧૧૧ બાકી દેવા પા. ૧. સંવત
૧૯૪૩ ના આસોવદ ૦))

પરી. હરીવલ્લભ મુળજીનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૪ ની સાલનું.

જ

ઉ

૪૦૨) રો પા. ૧. કારતક શુદ. ૨.

શ્રી હુંડી ખરીદવકરા ખાતું સંવત્ ૧૯૪૪ ની સાલનું.

ઉ

૩૯૮) રો. પા. ૧ કારતક શુદ ૨.

* જૂની ખાતાવહીનું પાનું છે. † રોજમેજામાં પાનું નાખવામાં અ-
ગીઆર છે તે એક સમજવા.

રોકડમેળ.

આ ચોપડામાં રોકડી રકમનો જમાખર્ચ લખવામાં આવેછે. કારત-
ક સુદ. ૫ ના રોજમેળમાંથી દુકાન ખાતે દેવી લહેણી રકમોનો જમાખ-
ર્ચ કાઢી લીધો હોયતો રોકડમેળ થાય; વળી ફાગણ વદ, ૬ ની રકમો
પરથી રોકડમેળ નીચે પ્રમાણે

સંવત્ ૧૯૪૩ના ફાગણ વદ ૬ ને ભોમવારનો રોકડમેળ.

જ

ઉ

૨૩૨૩ા શ્રી પુરાંત બાકી.

૧૪૮૧ા શાહ ગીરધર મોતીને ખાતે
જમે.

૧૪૮૧ા રોકડા બાબાશાહી.
પા. ૧

૧૫૦) શ્રી હેમ વકરા ખાતે જમે.

૧૫૦) રોકડા. બા. હેમ તો-
લા. જા દા. ૨૦, પા. ૧

૫૧૧ા શ્રી વટાવ ખાતે જમે

૫ રોકડા-બા. કેશુભાઈના સા-
સરેથી ગળ્યુ મોં કર્યાના.

૪૧) રોકડા બા. રૂ. ૨૨૦)નો
વટાવ

૦૧ા રોકડો. સાક્ષી પુરવામાં ભયુ

૫) રોકડા. બા. ચોપડીઓનું
કમિશન

૫૧૧ા. પા. ૧.

૩૫૦)

૨૬૭૩૧

૧૨૬) શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર

૧૨૬) મું. રૂ. ૭૦૦ દા. ૧૮
લેખે રા. જીભાઈ પાસેથી રા-
ખ્યા છે. પા. ૧

૨૦૦) રા. હરી વિષ્ણુને ખાતે ઉધાર

૨૦૦) રોકડા.દા. તમને. પા. ૧

૩૮૧ા શા. મગનલાલ મૂળજીને ખાતે

૧૧૮૧ા રોકડા. મું. રૂ. ૧૦૦)
દા. ૧૮૧ા

૮૦) રોકડા બાબાશાહી તમે
ભર્યા તે બાદ.

૩૮૧ા બાકીરહ્યાછે. પા. ૧

૩૬૪૧

૨૩૦૮૧૧ા શ્રી જળસે.

૪૮૦) રોકડા કલદાર

૧૮૫૩૧૧ા રોકડા બાબાશાહી

૨૫) રોકડા બાબાશાહી પટલ
ભાઈજી બાપુજી ના ઉપર ૮૫
કે જમે છે તે

૨૩૦૮૧૧ા

૨૬૭૩૧

*** નોંધ અને ભરતિયાવહી.**

જમાખર્ચા રકમનો જમાખર્ચ લખવાના ચોપડાને નોંધવહી અથવા ભરતિયાવહી કહે છે. સરાફો નોંધવહીનો ચોપડો રાખે છે અને વેપારીઓ ભરતિયાવહીનો ચોપડો રાખે છે. અને એ બંને ચોપડા લખવાની રીત સરખી છે. તેના નમુના ત્રણ પ્રકારના છે. તે પૈકી એક નમુનો નીચે પ્રમાણે.

સંવત ૧૯૪૩ ના ફાગણ વદ ૬ થી નોંધવહી લખી છે.

૧૧૭) પો. હાજી મુસાને ખાતે જમે. ફાગણ વદ. ૬. પા. ૧.

૧૧૭) હેમની કંઠી ૧. તોલા ૬૫ દા. ૧૮ ના ભાવે તમારી પાસેથી લહેણા પેટે ખંડી લીધી તેના હા. શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર પા. ૧.

૧૫૦) શ્રી વિગત ખાતે ઉધાર. ફાગણ વદ. ૬ પાકી મીતિ ચૈત્ર શુદ્ધ. ૨ હુંડી ૧ શ્રી ગોધરાની પરી. જ્યેષ્ઠ મગનલાલ ઉપરની નામ જોગ તરત મુદતની લખી તેના

૧૪૮૫ શા. ગીરધર મોતીચંદને ખાતે ઉધાર. પા. હુંડી ૧ ૩૧૫૦)

ની દા. ૧૬૫ ના ભાવે ગોધરાની નામ જોગ મુદત દી. ચા. ૨ ચારની આપી છે. પા. ૧.

૧૫૫ હુંડિયામણુ ખાતે ઉધાર. પા. હુંડી ૩ ૧૫૦) ની દા. ૬૬ ના ભાવે લખી તેની કસરનો. પા. ૧

૧૫૦) હુંડીના ગોધરા ખાતે પરી જ્યેષ્ઠ મગનલાલના જમે. પા. કી તારીખ ચૈત્ર શુદ્ધ. ૨. પા. ૧.

૨૦૦) રાજેશ્રી. હરીવિષ્ણુને ખાતે જમે. પા. ૧.

૨૦૦) શ્રી વિગત ખાતે ઉધાર—પા. હુંડી. ૧ અમારી લ. મુંબા ઇથી પરી. છોટલાલ દાજીભાઈની શાહજોગ તરત મુદતની તમે લાવ્યા તે શિકારી નાણાં આપ્યાં છે તેના.

૧૬૮) મુંબાઈ ખાતે પરી. છોટલાલ દાજીભાઈને ખાતે ઉધાર પા. હુંડી ૧ ૩૦ ૨૦૦નીતમારી લખી. દા.

૮૪. પા. ૧.

૩૨) હુંડિયામણુ ખાતે ઉધાર. પા. ૧

૨૦૦

● એ વિશે વધારે ખુલાસો અમારા વ્યવહાર પ્રકાશમાં જુઓ.

૧ ડીહુંનું ખોખું આવ્યા પછી આ મીતિ નખાય છે.

આંકડાવહી.

રોકડમેળ અને નોંધ ઉપરથી ખાતાવાર રકમો ખતવી રાખવાના ચોપડાને આંકડાવહી અથવા કાચી ખાતાવહી કહેછે. આવરો કરનારને રોકડમેળ અને નોંધના પાનામાંથી જેના તેના ખાતાની રકમ મેળવી લેવામાં આ ચોપડા બહુ ઉપયોગી થઇ પડેછે. આંકડાવહીમાં ખાતાં પાડવાની રીત ખાતાવહી જેવાં છે. જેમકે રોકડમેળ અને નોંધમાં આવેલાં ખાતાંનીચે પ્રમાણે. શા.ગીરધર મોતીનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

૧૪૮૧	રો. પા. ૧. ફાગણવદ ૬	૧૪૮૧	નોં. પા. ૧. ફાગણવદ ૬
	શ્રી. હેમ વકરા ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું		
૧૫૦	રો. પા. ૧. ફાગણવદ ૬.		
	શ્રી. વટાવ ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.		
૫૧૧	રો. પા. ૧. ફાગણવદ ૬.		
	વહોરા. હાજી મુસાનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.		
૧૧૭	નોં. પા. ૧ ફાગણવદ ૬		
	શ્રી. ખર્યંખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.		
		૧૧૭	નોં. પા. ૧. ફાગણવદ ૬
	શ્રી. હુડિયામણ ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.		
		૧૧	નોં. પા. ૧. ફાગણવદ ૬.
		૩૨	નોં. પા. ૧. ફાગણવદ ૬.
	શ્રી. ગોધરા ખાતે. પરી. જેયંદ મગનલાલનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.		
૧૫૦	નોં. પા. ૧. ચૈત્રસુદ ૨.		
	શ્રી. મુંબાઇ ખાતે પરી છોટાલાલ દાજીનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.		
		૧૬૮	નોં. પા. ૧. ફાગણવદ ૬.
	રાજેશ્રી હરીવિશ્ણુનું ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.		
૨૦૦	નોં. પા. ૧. ફાગણવદ ૬.	૨૦૦	રો. પા. ૧ ફાગણવદ ૬

પુરવણી વધારે ચોપડા ૪ થો.

આવરો.

રોજમેળ અથવા રોકડમેળ અને તોંધ અથવા લરતિયાવહી ઉપરથી દરેક ખાતે થયેલો જમાખર્ચ મીતિના ક્રમ પ્રમાણે વિગતવાર ઉતારી રાખવાના ચોપડાને માસિક મેળ કે આવરો કહે છે.

આવરો લખવાની રીત એવી છે કે-- જે મુદતનો આવરો કરવો હોય તે મીતિ લખી જમા બિધાર દોરવા. અને જમા ખાતુએ આવરો લખવાની પ્રથમ મીતિએ જે શિક્ક હોય તે લખી દરેક ખાતાનો જમા ખર્ચ ઉપર કહેલા ચોપડામાંથી વિગતવાર લખી લેવો. આવરો લખી રહેતાં રહેલી જાણુસ, આવરાની છેવટ મીતિના રોજમેળ સાથે મળે તો લખેલો આવરો ખરો થયો છે એમ સમજવું. (જુઓ નમુનો)

સંવત્ ૧૯૪૩ ના કારતક શુદ્ધ ૫ ને શોમવારથી કારતક વદ ૦))

ને જોમવાર સુધીનો આવરો.

જ

ઉ

૩૨૦૬) = શ્રીદુકાનખાતે જમે કારતક માસ

૩૧૪૦૧૧ = શુ. ૫ રો. પા. ૧.

૨૨૧૫૧૧ = રોકડા ધરમાંના.

૨૨૪૧૧ = જમે ખર્ચ ૧ પ. લખા

જહુનો પડાવ્યો તે. એ

ખણીને ખાતે ઉધાર.

આ. પાછલા લહેણા.

૩૧૪૦૧૧ =

૬૫૧૧ વદ. ૮ રો. પા. ૩.

૬૫૧૧ જમે ખર્ચ ૧. રામપુરાના

પગી રામા રૂપાનો પડાવ્યો તે

આ. પાછલા લહેણા હતા.

૩૨૦૬) = પા. ૧

૬૭૦૧ પરી. પરબુ કાશીને ખાતે જમે કારતક માસ.

૫૨૫) શુ. ૫ રો. પા. ૧ જમે ખર્ચ ૧ હા. શ્રી દુકાન ખાતે

૫૨૫) શુ. ૫ રો. પા. ૧ જમે ખર્ચ ૧ હા. શ્રી દુકાન ખાતે

૨૬૫૧ = પટલ. લખા લહુભાઈને ખાતે

ઉધાર કારતક માસ.

૨૨૪૧૧ = શુદ્ધ ૫. રો. પા. ૧

જમે ખર્ચ ૧ હા. દુકાનખાતે

જમે ખા. તમારી પાસે ખા.

છલા લહેણા.

૭૦૧૧ વદ ૮. રો. પા. ૩.

૨૬૫૧ = નવું ખત કર્યું તેના

૨૨૪૧૧ = પાછલું લહેણું વાળું

૭૦૧૧ રોકડાતમને આપ્યા છે.

૨૬૫૧ = પા. ૧

૫૨૫) શ્રી દુકાનખાતે ઉધાર કા. માસ

૫૨૫) શુદ્ધ ૫ રો. પા. ૧ જમે

ખર્ચ ૧ હા. પરી. પરબુ કાશીને

ખાતે જમે. ખા. એ ખણીના રે-

ના હતા.

પા. ૧

ઉધાર આ. તમારા પાછલા
દેવા હતા.

૧૪૫૧ વદ. ૮. રો. પા. ૩. રોકડા
અમારીવતી શા. મગન મુ-
ળજીને અપાવ્યા તે. એ ધ-
ણીને ખાતે ઉધાર.

૧૭૦૧ પા. ૧

૦૧૧ શ્રી વટાવખાતે જમે. કારતકમાસ
૦૧૧ શુદ્ધ. ૫. રો. પા. ૧. રોકડા.
ખા. છુટ. ૩. ૨૫)ની કસરના પા. ૧
૧૦૧૧ શ્રી વ્યાજખાતે જમે. કારતકમાસ.
૫૧૧૧ શુદ્ધ. ૫. રો. પા. ૨. રોક
ડા. વો. હાજી કનેથી મ-
ડામલુના લીધા છે.
૫) વદ. ૮. રો. પા. ૩ રોકડા.
પટલ લખુ પાસેથી નવા ખ-
તમાં ચઢાવો લીધો છે.

૧૦૧૧ પા. ૧

૧૧૭૭૧ શ્રી હેમવકરાખાતે જમે કારતકમાસ
૧૧૭૭૧ શુદ્ધ. ૫ રો. પા. ૨. રોકડા
ખા. હેમ તોલા. ૬૦)દા. ૧૬૧૧ના
ભાવે પરચુરણ વેચ્યું છે. પા. ૧
૧૦૬) શા. મગનકાલ મુળજીને ખાતે
જમે કારતક માસ.
૧૦૬) શુદ્ધ. ૫. રો. પા. ૨.
૫) રોકડા. બહોણીમાં.
૧૦૧) રોકડા. તમારી વતી
પરી સામળભાઈએ ભર્યો છે.

૧૦૬) પા. ૧

૬૨) વો. હાજી મુસાને ખાતે જમે કાર-
તકમાસ.

૬૨) વદ. ૮. રો. પા. ૩.

૫૭૫) વો. હાજી મુસાને ખાતે ઉધાર.
કારતક માસ.

૫૭૫) શુદ્ધ. ૫ રો. પા. ૨ રોક-
ડા હા.તમને દોઢટકા લેખે ધીર્યા છે.

પા. ૧

૧૩૦૩૧૧૧ શ્રી હેમખરીદખાતે ઉ. કા.

૧૩૦૩૧૧૧ શુ. ૫. રો. પા. ૨.

૧૨૬૮૧ હેમ તોલા. ૧૭૧

દા. ૧૬૧

૪) ૧૧૧ દલાલીના દર તો.

૧) - ધર્મદા દર તો. ૦) ૦૧

૧૩૦૩૧૧૧ પા. ૧

૧૧ પરી. પરચુકાશીને ખાતે ઉધાર

૧૧ શુદ્ધ. ૫. રો. પા. ૨ રોકડો હા. ભાઈ-

કેશુ બહોણીમાં ભરી આવ્યા છે.

પા. ૧

૧૬૬૧ શા. મગનમુળજીને ખાતે ઉધાર
કારતક માસ.

૧૬૬૧ વદ. ૮. રો. પા. ૨.

૧૪૫૧૧ રોકડા. પરચુકાશીને

ત્યાંથી અપાવ્યા તે.

એ ધણીના જમે.

૫૧) જમે ખર્ચ વો. હાજી

ને ખાતે જમે ખા.

કબુલતના.

૧૬૬૧ પા. ૧

૩૬૧૧૧૧૧ શ્રી ખર્ચખાતે ઉધાર કારતકમાસ

૧૧૧૧૧૧૧ શુદ્ધ. ૫. રો. પા. ૧. પરચુરણ.

૩૫) વદ. ૮. રો. પા. ૩. ખા. ભેંસના.

૩૬૧૧૧૧૧ પા. ૧

૨૫૧૧ શ્રી ટોરખાતે ઉધાર. કારતકમાસ

૨૫૧૧ વદ. ૮. રો. પા. ૨

૪૧) રોકડા હા.મહેતા મમન.

૫૧) જમે ખર્ચ ૧.મગનમુળજી

નો પડાવ્યો તે એ ધણીને ખા.

તે ઉધાર બા. કબુલત:

૬૨) પા. ૧

૧પાા રામપુરાના પગી રામારૂપાનેખા

તે જમે. કારતક માસ.

૬પાા વદ ૮. રો. પા. ૩.

૬ના શ્રી વિગતખાતેઉધાર

ખા. ઢોર ખંડીલીખા

૫) વઠાવખાતે ઉધાર.

ખા. છુટ મુકી.

૬પાા પા. ૧

૨પાા શ્રી ઢોરખાતે જમે કારતક માસ

૨પાા વદ ૮ રો. પા. ૩.

૨૪) રોકડા ગાય તથા પા.

ડી વેચી તેના.

૧ાા વઠાવખાતે ઉધાર બા.

ખોટ ગઇ છે.

૨પાા. પા. ૧

૫૩૫૪)ગ

૧૫) માસ. ૧ ના.

૧૦ા પાડી. ૧ ના.

૨પાા પા. ૧

૬પાા રામપુરાના પગી રામારૂપાને

ખાતે ઉધાર. કારતકમાસ.

૬પાા વદ ૮. રો. પા. ૩ જમે

ખર્ચ ૧. હા. દુકાન ખાતે જમે

ખા. તમારી પાસે પાછલા લે.

હણાઉ.

પા. ૧

૬ાા શ્રી વઠાવખાતે ઉધારકારતકમાસ.

૬ાા વદ ૮ રો. પા. ૩

૫) પગી રામારૂપાને ખાતે

જમે ખા. છુટ મુકી

તેના.

૧ાા ઢોર ખાતે જમે ખા.

ખોટ ગઇ તેના.

૬ાા પા. ૧

૩૦૩૦ાાા ગ

૨૩૨૩ા શ્રી જલુશે વદ. ૦))

૨૩૨૩ા બાબાશાહી.

૨૨૨૩ા

૫૩૫૪)ગ

પુરવણી વધારો ચોપડો ૫ મો.

ખાતાવહી.

આવરામાં જેને નામે લહેણ દેણ થયું હોય તેના નામનાં ખાતાં પા-
ડી જમાખર્ચની રકમો ખતવી રાખવાના ચોપડાને આવરાની ખાતાવહી કે
પાકી ખાતાવહી કહે છે. ખાતુપાડવાની રીત રોજમેગની ખાતાવહી જેવી
છે. ફેરમાત્ર એટલોજ છે કે આ ખાતાવહીમાં માસવાર રકમો પેટામાં મીતિ
ના ક્રમ પ્રમાણે લખાય છે.

(જુઓ નમુનો.)

દુકાન ખાતું સંવત્ ૧૯૪૩ની સાલનું.

૬૪	૩૨૦૬) આ. પા. ૧. કારતકમાસ ૩૧૪૦૧૧ શુદ્ધ. પ. ૬૫૧૧ વદ. ૮ ૩૨૦૬)	૬૫	૫૨૫ આ. પા. ૧. કારતકમાસ. ૫૨૫) શુદ્ધ. પ. ૫૨૫)
----	--	----	---

પરી. પરજી કાશીનું ખાતું સં. ૧૯૪૩ની સાલનું.

૬૪	૬૭૦૧ આ. પા. ૧. કારતકમાસ ૫૨૫) શુદ્ધ. પ. ૧૪૫૧ વદ. ૮. ૬૭૦૧	૬૫	૧૧ આ. પા. ૨. કારતકમાસ. ૧૧ શુદ્ધ. પ. ૧૧
----	---	----	--

શ્રી વટાવખાતું સં. ૧૯૪૩ ની સાલનું.

૬૪	૦૧ આ. પા. ૨. કારતકમાસ. ૦૧.	૬૫	૬૧૧ આ. પા. ૩. કારતક માસ. ૬૧૧
----	-------------------------------	----	---------------------------------

શ્રી વ્યાજ ખાતું સં. ૧૯૪૩ ની સાલનું.

૬૪	૧૦૧૧ આ. પા. ૨. કારતકમાસ
----	-------------------------

શ્રી હેમ ખરીદ વકરા ખાતું સં. ૧૯૪૩ ની સાલનું

૬૪	૧૧૭૭૧ આ. પા. ૨ કારતકમાસ.	૬૫	૧૩૦૩૧૧ આ. પા. ૨ કારતકમાસ.
----	--------------------------	----	---------------------------

શા. મંગનજાલ મૂળજીનું ખાતું. સં. ૧૯૪૩ ની સાલનું.

૬૪	૧૦૬) આ. પા. ૨. કારતકમાસ. ૧૦૬) શુદ્ધ. પ.	૬૫	૧૯૬૧ આ. પા. ૨. કારતકમાસ. ૧૯૬૧ વદ. ૮.
----	--	----	---

વો. હાજી મુસાનું ખાતું સં. ૧૯૪૩.

૬૪	૬૨) આ. પા. ૨ કારતકમાસ.	૬૫	૫૭૫) આ. પા. ૨ કારતકમાસ.
	રામપુરાનાયગી રામારપાનું ખાતું સં. ૧૯૪૩.		

૬૪	૬૫૧ આ. પા. ૩ કારતકમાસ. શ્રી દોરખાતું સં. ૧૯૪૩.	૬૫	૬૫૧ આ. પા. ૩ કારતકમાસ.
----	---	----	------------------------

૬૪	૧૫૧ આ. પા. ૩ કારતકમાસ. શ્રી ખર્ચખાતું સં. ૧૯૪૩.	૬૫	૬૫૧ આ. પા. ૨ કારતકમાસ.
----	--	----	------------------------

૬૪		૬૫	૩૬૧૧ આ. પા. ૨ કારતકમાસ.
----	--	----	-------------------------

પુરવળી વધારો. ચોપડા ૬ દો.

વ્યાજ વહી

૧. ખાતાદારને ખાતે પડેલી રકમોનું વ્યાજ ગણી રાખવાના ચોપડા ને વ્યાજવહી કહે છે. વ્યાજ ગણવાની રકમો ખાતાવહી ઉપરથી લેવામાં આવે છે.

૨. વ્યાજના બે પ્રકાર છે. ૧. સાદું ૨. દીવાળી બાકી.

૩. ખાતાની રકમો એક કરતાં વધારે વર્ષની મુદત સુધી રહી હોય તથાપિ તે બધી મુદતનું સામટું વ્યાજ ગણવામાં આવે તો તેને સાદું વ્યાજ કહે છે. નળણી આશામી પાસેથી આ રીતે વ્યાજ પતવવામાં આવે છે.

૪. ખાતાની રકમોનું વર્ષો વર્ષ વ્યાજ ગણવામાં આવતું હોય તો તેને દીવાળી બાકી અથવા ચક્રવૃદ્ધી વ્યાજ કહે છે—સદ્દર આસામીઓના ખાતાનો હિસાબ દર વર્ષે—દીવાળીએ થાય છે.

૫. મીતિ અને વારની મેળવણીથી જે વ્યાજ ગણાય છે તેને વારો વારીઈ વ્યાજ કહે છે. મુંબાઈમાં એ રિવાજ છે.

૬. ખાતાદારને ધીરેથી રકમો મુદલ કહેવાય છે. મુદલ રકમ જેટલા દિવસ રહે તેને મુદત કહે છે. અને તે મુદત રકમને જમણે પાસે લખાય છે. વ્યાજ ગણવામાં મુદલ અને મુદતનો ગુણાકાર કરવો પડે છે તેને સર કહે છે એ સર મુદલ રકમને ડાબે પાસે લખવાનો રીવાજ છે.

૭. અધિક માસવાળા વર્ષમાં ભેર માસનું વ્યાજ ગણવામાં આવે છે. વ્યાજ ગણવામાં સાડા ત્રણ દિવસની છૂટ મૂકાય છે.

૮. ખાતાની એકજ બાજુએ રકમો આવી હોયતો તેને એક પાસ્યુ વ્યાજ કહે છે. એવી દરેક મુદલ રકમની મીતિથી વ્યાજ ગણવાને ઠરાવેલી મીતિ સુધીની મુદતો ગણી જે મુદતો આવે તે ક. ૬. પ્રમાણે લખવી.

૯. ખાતાની રકમો ઉપરથી વ્યાજ ગણવા વ્યાજની રીત નીચે પ્રમાણે.

વ્યાજનું બેખુ બનાવવાની રીત—ખાતાની જે બાજુમાં મોટી રકમ હોય તે બાજુએ, એ મોટી રકમમાં સમાય તેમ, તેની સામેની બાજુની રકમો માંથી જેછી રકમો લઈ પેટામાં માંડવી અને બાદ કરવી. પછી એ સામેની બાજુમાં બાકી રહેલી રકમો પૈકી પહેલી રકમના પેટામાં, આ બાકી વધેલી તથા એજ બાજુની બીજી રકમો માંથી સમાય તેટલી ર-

કમો લખી બાદ કરવી. અને બાકી વધે તે પાકી તેની સામેની બાજુમાં ઉપર પ્રમાણે લાવવી. અને એવી રીતે ખાતાની સઘળી રકમો પુરી થતાં સુધી કરી નક્કી રહેલો દેવા લહેણનો આંકડો કાઢવો.

મુદત ગણવા વિષે.

ઉપર પ્રમાણે બોખું ગોઠવ્યા પછી દરેક રકમની મુદત ગણવી.

અ—મથાળાની રકમની મીતિ અને તેના પેટામાં સમાયેલી રકમ વચ્ચેનું અંતર ગણવું. પછી આવેલું અંતર એટલે મુદત, ગણવા લીધેલી એ મીતિઓ પૈકી મહિનાનો અનુક્રમ જોતાં આગલા મહિનાની હોય તે મીતિના પેટામાં જમણી બાજુએ લખવી. અને એ પ્રમાણે તમામ રકમોની મુદત કાઢવી. છેલ્લી રહેલી રકમની મુદત વ્યાજનો હિસાબ નક્કી કરવાને આપેલી મીતિ સુધી કાઢવી.

બ. વારો વારીજ વ્યાજ ગણવું હોયતો ઉપર પ્રમાણે દરેક રકમની મુદત આવે તે બોખામાં ટાંકવી નહી, પણ આવેલી મુદતના માસનાં પખવાડીયાં કરવાં. જેટલાં પખવાડીયાં આવે તેટલાવાર ગણવાની મીતિના વારથી છોડી દેતાં છેવટે જે વાર આવે, એ વારથી ગણવાની મીતિના વાર સુધીના દિવસ ગણી લઈ મુદતના માસ ઉપર ચઢાવી લેવા.

સર ગણવા વિષે.

દરેક રકમવાર આવેલી મુદતનો ગુણાકાર કરવો. મુદતમાં દિવસ આવ્યા હોય તો ત્રીસે ભાગી આવેલો ભાગાકાર માસના સરમાં ઉમેરવો. અને તે એકંદર સર રકમને ડાબે પાસે તિરકસ લીટીથી ટાંકતા જવો. પેટાની તમામ રકમોના સરનો સરવાળો લેવો. ને તે મથાળાની રકમને માથે ઉપર પ્રમાણે ટાંકવો. પછી એ આવેલો સરનો દરેક બાજુમાં એકંદર સર વાળો મૂકી નીચે પ્રમાણે વ્યાજ નક્કી કરવું.

વ્યાજ નક્કી કરવા વિષે.

જમા ઉધાર બાજુએ આવેલા સરની બાદબાકી કરવી બાકી વધે તે પર ખાતાની ઠરાવેલી તેરીખ પ્રમાણે વ્યાજ ગણવું. એટલે તે સરને તેરીખે ગુણવા. ટકા અથવા રા. ની તેરીખ હોયતો ગુણાકાર દોકડામાં આવ્યો કહેવાય અને આના અથવા રામના રૂપમાં તેરીખ હોયતો ગુણાકાર બઠામના રૂપમાં આવ્યો કહેવાય. માટે તે ધ્યાનમાં રાખી તેના રા. કરવા.

(જુઓ વ્યાજવહી)

તારીજ વિષે.

દરેક ખાતાનું વ્યાજ નક્કી થયા પછી મુદત અને વ્યાજનો એકંદર આંકડો વિગતવાર તારવવામાં આવે છે તેને તારીજ કહે છે. (જુઓ વ્યાજમાં) ખાતામાં મુદત રહેલું લહેણું ઉધાર બાબતુએ અને દેવું જામી બાબતુએ તારીજમાં લખવું. પછી નીકળેલું વ્યાજ લહેણું પડતું હો તો જો તે ધણીને ખાતે ઉધારવું તેમજ દેવું પડતું હોયતો જો તે ધણીને ખાતે જામી કરવું. પછી વ્યાજ સાથે મુદત રકમનો સરવાળો લેવો. વ્યાજને પેટે મૂકી છુટ વ્યાજના આંકડામાંથીજ વ્યાજવહીના ચોપડામાં બાદ કરવી અને બાકી વધે તે વ્યાજને માથે ચઢાવવી. (જુઓ વ્યાજની તારીજ)

એ પ્રમાણે નીકળેલું વ્યાજ રોજમેળમાં વ્યાજ ખાતે જમા ઉધાર કરી આસામી વાર ખાતે તેથી ઉત્તરું લખવું એટલે દરેકને ખાતે તે રકમ આવશે.

(જુઓ જમા ખર્ચી મેળ.)

પરી. પરબુ કાશીના ખાતાનું વ્યાજ સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું.

જાપજીના રૂ. ૫૨૫ કારતકશુદ્ધ. ૫	ઉ ૦ રૂ. ૧૧ કારતક શુદ્ધ. ૫.
૦ રૂ. ૧૧ ૦	૦ રૂ. ૫૦૧ આસો શુદ્ધ. ૫ દી.જ.
૫૫૧૧ રૂ. ૫૦૧) ૧૧	
૨૬૯૧૧ રૂ. ૨૨૧૧ ૧૧૧-૧૦	
૧૬૩૧૧૧ રૂ. ૧૪૫૧-કારતક વદત-૧૧ ૭	૭૭૦૫૧૧
૨૬૩૧૧ રૂ. ૩૫૧) આસો શુદ્ધ ૫ ૦૧ ૧૦	૫
૩૫૧૯) બાકી દેવા.	૩૮૫૧ પંચોતરીબાદ
૭૭૦૫૧૧	૭૩૨૦૧૧ સર.

તારીજ — ઉપરના ખાતાની સંવત ૧૯૪૩ના આસો વદ ૦)) સુધી

જા ૫૧૯) બાકી મુદત દેવા.	ઉ ૫૬૪૧૧૧. બાકી દેવા સ. ૧૯૪૪ ના કારતક શુદ્ધ ૧
૪૫૧૧૧ વ્યાજ સર ૭૩૨૦૧૧ દી. ૦૧૧	૫૬૪૧૧૧
૫૬૪૧૧૧ રો. પા. ૧૦	

શા મગનલાલ મૂળજીના ખાતાનું વ્યાજ સં. ૧૯૪૩ ની સાલનું

જા ૬૩૧ રૂ. ૧૦૬) કારતક શુદ્ધ. ૫; ૦૧ ૩	ઉ ૫૬૮૧૧ રૂ. ૧૬૬૧ કારતક વદ ૮
૧૪૧૩૧૧ રૂ. ૫૦૦) જોડ શુદ્ધ ૧૨	૦ રૂ. ૧૦૬) દી. જામે.
૦ રૂ. ૬૦૧ દી. ઉધાર.	૫૬૮૧૧ રૂ. ૬૦૧ ૬૧૧, ૪.
૦ રૂ. ૩૮૧૧ દી. ઉધાર.	૧૦૪) રૂ. ૩૮૧૧ કાગણુ વદ. ૬. ૨૧૧ ૬
૧૩૨૭૧૧ રૂ. ૩૫૨૧૧. ૩૧ ૮.	૦ રૂ. ૩૫૨૧૧ આસો શુદ્ધ ૫ દી
૮૬) રૂ. ૧૮૧૧. ૪૧ ૩.	જામે
૧૪૭૭૧	૭૦૨૧૧

૫. ૧૪૭૭૧
૭૦૨૧૧
૧૩ દી ૦૧ લેખેબાદ
૭૬૧૧૧

રોજમેળમાં જો પાને એ જમાખર્ચ નાખ્યો હોય તે પાનું લખવું. વ્યાજ ગણી રહેલું ખાતું વ્યાજવહીમાં પણ ખાતાવહીની પેટે વસુલ કરી લેવાની રીત છે.

તારીખ—ઉપરના ખાતાની સંવત્ ૧૯૪૩ ના આસોવદ ૦)) સુધી

૧૮૧૧ બાકી દેવા મુદલ.

૫૧૧૧ વ્યાજસર ૭૬૧૧૧ દા. ૦૧૧

૨૪૧૧૧ રા.પા.૧૦

વહોરા. હાથ મુસાના ખાતાનું વ્યાજ સંવત્ ૧૯૪૩ ની સાલનું

૦ રૂ. ૯૨) કારતક વદ ૮ દી. ઉ.

૦ રૂ. ૧૭૭) ફાગણ વદ ૬ દી. ઉધાર.

૬૬૪૨૧

૫—

૧૧૦૧૧ દી. ૦૧ લેખે.

૬૫૩૧૧ સર.

ઉ

૨૪૧૧૧ બાકીદેવા સંવત ૧૯૪૪ ના

કારતક શુદ્ધ ૧

૨૪૧૧૧

ઉ

૪૯૧૧૧૧ રૂ. ૫૭૫) કારતક શુદ્ધ ૫

૫૫૧ રૂ. ૯૨) ૦૧ ૩

૫૩૦૧૧ રૂ. ૧૧૭) ૪૧, ૧

૪૩૩૧) રૂ. ૩૬૬) ૧૧૧, ૧૦

૧૭૨૫૧૧ રૂ. ૩૫૭) જેઠ શુદ્ધ. ૫.

૪૧ ૧૦

૩ ૭૨૩) બાકી મુદલ.

૬૬૪૨૧

તારીખ—ઉપરના ખાતાની સંવત્ ૧૯૪૩ ના આસોવદ ૦)) સુધી.

૮૨૦૧૧૧૧ બાકી લહેણા સં. ૧૯૪૪

ના કારતક શુદ્ધ ૧

૮૨૦૧૧૧૧ રા.પા.૧૦

ઉ

૭૨૩ બાકી લહેણા મુદલ

૯૭૧૧૧૧૧ વ્યાજ સર ૬૫૩૧૧ દા.૧૧૧

૮૨૦૧૧૧૧૧

મુંગાઇ ખાતે પરી. છોટાભાઇ દાજીભાઈના ખાતાનું વ્યાજ. સં. ૧૯૪૩.

૮૧૧૧ રૂ.૩૦૦) જેઠ શુદ્ધ ૧૦ બુધવાર.

૦ રૂ.૧૬૮) દી. ઉધાર.

૮૧૧૧ રૂ.૧૩૨) દી. ૨.

૯૩૧૧ રૂ.૪૦૦) આસો શુદ્ધ ૫ ગુરુવાર.

૦ રૂ.૮૩) દી. ઉધાર.

૯૩૧૧ રૂ.૧૧૭) ૦૧, ૬ બાકી

આસોવદ ૦)) ને રજીવાર

૧૦૨૧

ઉ

૪૩૬૧૧૧ રૂ.૧૬૮) ફાગણ વદ. ૬ ભોમ

વાર રા. ૩

૧૦૪૭૧૧૧ રૂ.૪૧૫) જેઠ શુદ્ધ ૧૨ શુકર

૧૩૨) દી. જમે

૧૦૪૭૧૧૧ રૂ.૨૮૩) ૩૧, ૬.

૧૪૮૪૧૧

૧૪૮૪૧૧

૫—

૧૦૨૧

૧૩૮૨૧

તારીખ—સંવત્ ૧૯૪૩ ના આસોવદ ૦)) સુધી

૧૧૭) બાકી દેવા મુદલ.

૧૧૭)

રૂ.પા.૧૦

ઉ

૬૧૧૧૧૬ વ્યાજસર ૧૩૮૨૧ દા. ૦૧૧

૦૧૨૩ આડલ સરવાળે ૫૮૩ દા.૦))

૭૧૧૧

૧૦૬૧૧૧૧ બાકીદેવા.

૧૧૭)

ગોધરા ખાતે પરી. જે ચંદ મગનલાક્ષના ખાતાનું વ્યાજ સં
વત્ ૧૯૪૩ની સાલનું.

૬૪

ઉ

૯૧૫) ૩.૧૫૦) ચેત્ર શુદ્ધ ૨.
૯૧૫) ૩.૧૫૦) મા. ૬)૩
૯૧૫)

૦ ૩. ૧૫) આસો શુદ્ધ ૫

૯૧૫)

૦

૧૫૫ દી. ગાલેખે.

૮૬૬૧૧

તારીજ—ઉપરના ખાતાની સંવત્ ૧૯૪૩ નો આસો વદ ૦)) સુધી

૬૪

ઉ

૩૧ વ્યાજસર ૮૬૬૧૧ દી. ૦૧
૩૧

૩૧ બાકી દેવા સં. ૧૯૪૧નાકા.શુદ્ધ ૧
૩૧

પુરવણી વધારો ચોપટો ૭ મો

સરવાયુ.

૧. સાલ આખરે અથવા માસ આખરે કે ગમે તે મુદતે દેવા લ-
હેણાની તારીજ કરવી. તેને સરવાયુ કહે છે.

૨. દર મહિને અથવા હુંકી મુદતે કાઢેલી તારવણીને કાચું સરવાયું
કહે છે અને સાલ આખરે વ્યાજ ચઢાવી મૂકરર કાઢેલા આંકડાને પાકું
સરવાયુ કહે છે.

૩. સહીયારો વેપાર વહેંચી લેવો હોય, અથવા સઘળી જાતનો હિ-
સાબ નક્કી કરવો હોય ત્યારે સરવાયુ કાઢવાની જરૂર પડે છે. સરવાયાથી
લહેણુ દેણુ અને નફો તોટો જણાઈ આવે છે.

સરવાયુ કાઢવાની રીત—સરવાયું કાઢવાની મીતિ લખી નીચે જ-
મા ઉધાર દોરવા. પછી વર્ષની શરૂઆતની શિલક અને ખાતાવાર દેવું જ

x સરકારી ખાતામાં પણ સરવાયું કાઢવામાં આવે છે. ને તે રોજમેળમાં ક-
ઢાય છે. હલકા વેપારીઓ જુદો ચોપટો ન રાખતાં ખાતાવહીમાં લખે છે. સર-
કારીમાં પણ બે જાતનાં સરવાયાં છે. ૧. અવલ. ૨. આખર. સાલ આખરની
તારીજને આખર સરવાયું, અને નવી સાલની શરૂઆતમાં પાછલી કીધેલી તારીજને
અવલ સરવાયું કહે છે ને તે હલકા પાલટ લખાય છે.

મે કરવું અને ખાતાવાર લહેણું તથા સરવાયા વખતની શીતક ઉધારવી.
અને તે દરેક રકમના પેટામાં ખાતાવહીનું પાનું ટાંકતા જવું પછી જમા
ઉધાર બાબતના સરવાયા મેળવવા. જે અને તરફના સરવાયા સમાન થા-
ય તો સરવાયુ ખરે સમજવું. (જુઓ નમુનો)

કાચા સરવાયાનો નમુનો.

સંવત્ ૧૯૮૩ના કારતક માસનું સરવાયુ.

જ	૭
૧) શ્રી પુરાંત બાકી	રકમા = પટલ લખુ લહુને ખાતે આ. પા. ૧
૨૬૮૧) શ્રી હુકાન ખાતે. *આ. પા. ૧.	૪૮૩) વો. હાજી મુસાને ખાતે આ. પા. ૨
૬૬૬) પરી પરભુ કાશીને ખાતે આ. પા. ૧	૧૨૬) શ્રી હેમચરીદ વકરા ખાતે આ
૧૦૧૧ શ્રી વ્યાજ ખાતે આ. પા. ૨	પા. ૨
૩૩૬૦૧૧ =	૬) શ્રી વટાવ ખાતે આ. પા. ૩
	૬૦૧ શા. મગનલાલ મુળજીને ખાતે આ.
	પા. ૪
	૩૬૧૧ શ્રી ખર્ચ ખાતે આ. પા. ૪
	૧૦૩૭૧ =
	૨૩૨૩ શ્રી જાણુશે કારતક વદ ૦))
	૩૩૬૦૧૧ =

પાકા સરવાયાનો નમુનો.

જ	૭
૨૫૬૪૧૧ શ્રી હુકાન ખાતે પા. ૧	૮૨૦૧૧૧ વો. હાજી મુસાને ખાતે.
૫૬૪૧૧ પરી પરભુ કાશીને ખાતે પા. ૧	પા. ૩
૨૪૧ શા. મગનલાલ મુળજીને ખા- તે પા. ૨	૮૨૦૧૧૧ +
૧૦૬૧ શ્રી મુંબાઈવાળા પરી. છોટાલા- લ હાજીલાઈને ખાતે. પા. ૩.	૨૪૭૫૧૧૧ શ્રી જાણુશે અસો મુદ ૫
૩૦૭૦૫૧૧ ખાતે પરી. જેયંદ મગન લાલને ખાતે. પા. ૩.	૫૮૦) કલદાર.
૩૨૬૬૧૧૧ =	૧૮૬૫૧૧૧ બાબાશાહી.
	૨૪૭૫૧૧ =
	૩૨૬૬૧૧ =

* આ. પા. એટલે આંકડાવહીનું પાનું સમજવું. પરંતુ આ ચોપડામાં
તેને બદલે રોજમેળની ખાતાવહીનું પાનું સમજવું. x ખાતાવહીનું પાનું છે
આવરાની ખાતાવહીનું પાનું નોંધાય પણ અમે તે ખાતાવહી પુરી કરી નથી.
માટે રોજમેળની પ્રથમ નમુનામાં આપેલી ખાતાવહી ઉપરથી આ સરવાયું
કાઢ્યું છે. x સરવાયામાં લીધેલી શિલક કંઈ તારીખની છે તે જાણવા માટે મી
તિ જણાવવાની જરૂર છે.

આ પુસ્તકમાંના પ્રશ્નો.

—:૦:—

૧. નામુ એટલે શું? નામાવડે થતા લાભ અને નામા વગર થતું નુક-
શાન કહો?

૨. ચોપડાની વ્યાખ્યા આપો. વેપારી અને ધરધણીના કેટકેટલા ચોપ-
ડા છે. તેનાં નામ તથા ઉપયોગ લખવાની રીત સાથે કહો?

૩. ઠામ ખાતાવહી અને ખાતાવહી, રોજમેળ અને આવરો, આવરો અ-
ને રોકડમેળ, રોકડમેળ અને રોજમેળ, ખાતાવહી અને આંકડાવહી, તથા નોંધ
અને ભરતિયાવહીમાં શો ફેર છે? અને તે એક ખીજ સાથે કેટકેટલો સંબંધ
ધરાવે છે તે કહો?

૪. ઠામ ખાતાવહીથી નામું રાખતાં શી અડચણો આડે આવે છે?

૫. નામું લખવાની રીત કહો. ચોપડાની કંઈ બાબતોપરથી દેવી લહેણી
રકમ સમજાય છે?

૬. નામું લખવાના કાગળોમાં સળ પાડવાની શી જરૂર છે?

૭. જમા બાબતોએ આરંભમાં કંઈ જાતની રકમ લખાય છે? અને તે ર-
કમ આગલા દિવસમાં ક્યાં આગળ હોય છે?

૮. ચાલતો મેળ ન હોય અને નવો મેળ શરૂ કરવો હોય તો પુરાંત
બાબતો હોય કે નહીં? નવો મેળ લખવામાં પાછલા લહેણુ દેણુની રકમ કેવી રી-
તે ખાતે ચઢાવી શકો?

૯. જમાખર્ચમાં આવનારી રકમોના પ્રકાર અને તે લખવાની રીત વ્યા-
ખ્યા સાથે લખો?

૧૦. અ. પારો બ. નું લહેણું છે. તેથી અ. એરૂ. ૩૫) ક મારફત બ.
ને ત્યાં ભરાવ્યા, તથા ૩૫૦) ડને ધરથી રોકડા અપાવ્યા અને ૩૫) છ ને
ત્યાંથી કબુલાવ્યા તો અ, બ, ઠ, અને છ, ને ત્યાં તેનો જમાખર્ચ શી રીતે
પડે તે કહો?

૧૧. મગન પારો તમારું લહેણું છે તે પેટ ૩. ૨૫)ના દાણા તમને આ-
પી જાય તો તેનો જમાખર્ચ તમારે ઘેર અને તેને ઘેર શી રીતે પડે?

૧૨. તમારા લહેણુદારના ખાતાનો હિસાબ કરવાથી દસ રૂ. વ્યાજ ની-
કળ્યું તે પેટ તમે પાંચ રૂ. ભર્યા અથવા તે પ્રમાણે તમારા દેણુદાર પાસેથી
વસૂલ કર્યા હોય તો તેનો જમાખર્ચ શી રીતે લખો?

૧૩. તમારી પાસે તમારા પાડોશીનું માગણું છે, તે માટે તમે એવી રીતે
કર્ણુ કે—તમારા નાના ભાઈ મારફત દસ રૂ. રોકડા ભરાવ્યા, તમારા કાકાને
ત્યાંથી સો રૂ. રોકડા અપાવ્યા અને તમારા મામાને ત્યાં વીસ રૂ. ની કબુલત
નંખાવી તો તમારા ચોપડામાં અને પડોશીના ચોપડામાં કેવી રીતે જમાખર્ચ
પડે તથા તેમાં શો તફાવત આવે?

૧૪. લહેણુલેણુ પેટ જમાખર્ચી રકમ આવે તે શી રીતે લખાય ?
૧૫. પેદાશ એટલે શું ? ઘણુંકરીને કેટલા પ્રકારે કેવી રીતે પેદાશ થાય છે ?
૧૬. વટાવખાતું, વ્યાજખાતું, અને હુંડિયામણુખાતું, કોને કહે છે અને તે ફરેક ખાતામાં કેવી જાતની રકમોનો સમાવેશ થાય છે ?
૧૭. ખરીદવકરાખાતા વિષે શું જાણી છે ? રોકડ અને ઉધાર, ખરીદી તથા વેચાણના જમાખર્ચામાં શો ફેર છે ? ખરીદ ખાતે કેટલી જાતની રકમો ઉધરી શકે છે ?
૧૮. હુંડીની વ્યાજ્યા અને તેના પ્રકાર વિષે સમજૂતી આપો ?
૧૯. શાહજોગી હુંડી અને નામજોગી હુંડી વિષે તફાવત કહો ?
૨૦. ગેરવલ્લે ગયેલી હુંડી ઉપર શા ઉપાય લેવામાં આવે છે ?
૨૧. હુંડીમાં લખાતી મુદતો અને તે પરથી નાણાં મળવાની મુદત કહો ?
૨૨. હુંડીની મુદતોપરથી હુંડીને લગતાં પડેલાં ઉપનામ કહેશો કે ?
૨૩. શાખૌ હુંડી કોને કહેવી, કોરે પુઠેની હુંડી અને શાખૌ હુંડીમાં શો ફેર છે ? શાખૌ હુંડીઓ દર્શની કે ખાંધી મુદતમાં આવી શકે કે નહીં ?
૨૪. હેખાડ ધાલવી, અને જરપાઇ કરવી એટલે શું ?
૨૫. જખખાઇની વ્યાજ્યા આપો અને પાકેલી હુંડી કોને કહે છે તે કહો ?
૨૬. અમારી વતી અને નમારી વતીના ખાતામાં શો ભેદ છે ?
૨૭. હુંડીઓનો જમાખર્ચ કેટલા પ્રકારનો છે અને તે કયો ?
૨૮. હુંડીઓના જમાખર્ચામાં નોંધવા જોગ મુદ્દા કહો ?
૨૯. લખી આપેલી, લખાવેલી, શિકારેલી, અને વેચાણ હુંડીઓનો જમાખર્ચ શી રીતે થાય ? કદાપિ તે હુંડીઓ તમારી વતીને ખાતે હોય તો તેનો જમા ખરચ શી રીતે લખશો ?
૩૦. પગાર, ખેતરની ઉપજ, પરચુરણ નફો, અને કોઇને કરેલો ચાંદલો કયે ખાતે લખશો ? રોજમેળમાં નીકળતી શિલક કયે ખાતે ખતવો છે ?
૩૧. ખરીદ ખાતામાં અને ખર્ચ ખાતામાં ફેર શો ? બેમાંની રકમ આમણુ સામણુ જઇ શકે કે નહીં ? અને જય તો તેનો જમાખર્ચ કેમ પડે ?
૩૨. શ્રી જણુશે કોને કહે છે અને તે કેવી રીતે નીકળે છે તથા મેળમાં ક્યાં લખાય છે ? અને બીજે દિવસે એનું શું નામ પાડવામાં આવે છે ?
૩૩. રોજમેળ ખંધ રહ્યો, અને રોજમેળ ખંધ ક્યો બેમ કહેવામાં શો ભેદ છે ? જમાખર્ચી રોજમેળ કોને છે ? અને તે ક્યારે દોરાય છે ?
૩૪. રોજમેળ અને ખાતાવહી લખવાની રીત સમજાવો ?
૩૫. ખાતાના પ્રકાર, તેની વ્યાજ્યા અને તે વસૂલ કરવાની રીત આપો ?
૩૬. વેપારમાં તરાવો કે ખાધ છે એવું ક્યા ખાતાપરથી સમજી શકે છે, અને તે કેવી રીતે વસૂલ કરો છે ?

૩૭. નામું લખવામાં કેવી નતની ભૂલ થવાથી શિલકમાં વધઘટ થાય છે? અને તે શી રીતે સુધરે?

૩૮. સરવાયું એટલે શું, કાચું અને પાકું સરવાયું કોને કહો છો અને તે કયા કયા ચોપડાપરથી થઈ શકે છે?

૩૯. વ્યાજવહીની વ્યાખ્યા આપો. તારીજ વિષે શું જાણો છો? દી. ગા લેખે અને સેંકડે પંચોતરી કાપી આપવાની રીત લખો?

૪૦. વ્યાજવહીમાં ગણેલું વ્યાજ કેવી રીતે ખાતે ચઢાવી શકાય છે?

૪૧. વારોવારીકું, કાપીકું, અને દીવાળી બાકી વ્યાજ કોને કહે છે તથા તે ગણવાની રીત કહો. સાદું વ્યાજ ગણવાની રીત કહો?

૪૨. નામું લખવામાં એક એવી ભૂલ થાય છે કે શિલક બરાબર મળે અને તે ભૂલ તરત પકડાય નહીં. તમારા નામામાં એવી ભૂલ થઈ હોય તો ક્યારે પકડી શકો અને શી રીતે સુધારો?

દેશીનામાની પરીક્ષાના પ્રશ્નો.

૧. આવરો, રેકડમેજ, આંકડાવહી, અને સરવાયું શા ઉપરથી તૈયાર થાય છે?

૨. પરી. સામળ નથુભાઈના ખાતાનું સંવત ૧૯૪૧ ના કારતકસુદ ૨ ને બાર શોમ સુધીનું વ્યાજ ગણો. દા. ગાજી જમાની રકમો—૩૧૮) કારતક વદ ૫ શોમ. ૩૧૦) બાદરવાસુદ ૧૫ શુક. ૬૦) આસોવદ ૧ રવી. ઉધાર ની રકમો. ૧૪૦) પોષસુદ ૨ શોમ. ૧૫૦) ચૈત્રસુદ ૭ બુધ. ૫૪૧) શ્રાવણ વદી ૧૧ ને રવી.

નીચેની લખેલી રકમો ઉપરથી જેઠમાસનો માસિક મેજ તૈયાર કરો.

૩ ૩૪૧) ધરમાં રોકડા છે જેઠ સુદી ૧; ૩ ૩૦૦) ની હુંડી ૧ પરી. કેવળ ત્રીકમની લખેલી સુરતના પરી. સામળભાઈ નથુભાઈ ઉપરની જેઠ સુદી ૧૨ ની મિતિની તરત મુદતની ગાંધી. દેવચંદ પાનાચંદ પાસેથી દર ૩ ૯૯૧૧ ને ભાવે ૩. આખ્યા વિના લેઈ મુખાઈના પરી. કેવળભાઈ જેચંદ ઉપર બીડી દીધી સુદી ૧૩; સોની અમથા હીરાશાહને સંવત ૧૯૩૯ ની સાલમાં ૩ ૫૦૦) ધીરલા તેનો હિસાબ કરતાં આજરોજ ૩ ૫૪૫) થયા તેને પેટે ૩ ૩૪૧) નો સોનાનો દુપિયો તથા બાકીના ૩ પીઆની કંઠી છોકરાને પહેરવા સાડ લીધી. સુદી ૭; મુંબાઈથી આરતિયા છગન ઝવેરચંદ જસતના ગચ્છીઆં મળુ ૧૦૦) દર મળુના ૩. ૧૨૧૧ લેખે, તથા મળે એક આનો મારફતનો ૩. ૧૦૧૧ બાક. વગેરે ખરચના ચઢાવી ભરતિયા સાથે માલ મોકલ્યો તે આવ્યો; તેને

પેટ ૩ ૧૦૦૦) ની હુંડી મુંબાઇના પરી. આત્મારામ ભુખણુ ઉપર તરત મુદત-
ની પરી. મગન અમુલખને ત્યાંથી સરભર લેખે ૩ પીચા આપીને લેઈ મોકલી
દીધી વહી ૧; પરી. મોતીચંદ માણેકચંદની દુકાનેથી ૩ ૧૮૦૦) ગુમાસ્તો છગન
લલુ લેઈ આવ્યો શુદ્ધી ૧૫; પરી. ઝવેર જ્વેશંકરને ૫૦) મણુ સાકર દર મણુના
૩ ૧૦૧ લેખે રોકડેથી વેચાતી આપી; તથા જસત મણુ ૩૫) દર ૩. ૧૩૧૧-
લેખે કંસારાનાનશા કાશીરામને નામે લખીને આપ્યું; તથા ૪૦ મણુ ઘઉં દર ૩.
૧૧૧- લેખે, ચાખા મણુ ૧૨ દર ૩ ૨૧ લેખે; તથા ૩ ૪૧ નો જગન્નાથીનો તા
કો ૧ એટલું ઘર ખર્ચ સાડ ૩ પીચા આપી લીધું વહી ૮.

૧. સરાફી નામું લખવાના કેટલા ચોપડા છે અને દરેક ચોપડો કેવી રી
તે તૈયાર થા- છે? ૨. આખર અવલ સરવાલું એટલે શું? અને તે કયા ચો-
પડા ઉપરથી બનાવી શકાય છે? ૩. દેશાઇ. ભોગીલાલ હરજીવનના ખાતાનો
હિસાબ સંવત ૧૯૩૫ ના આસો વહી ૫ સુધી કર્યો. વ્યાજ રામ ૭-(સાત)
લેખે આડ્યો દિવસ કાપવો.. જમાંની રકમો.

૩ ૩૨૫) માગસર શુદ્ધી ૫. ૩. ૨૨૦) વૈશાખ વહી ૩. ૩. ૧૩૫) અશાઢ
શુદ્ધી ૧. ૩. ૩૧૮) શ્રાવણ વહી ૧૧. ઉધારની રકમો ૩. ૬૫) માહા શુદ્ધી ૮.
૩. ૪૩૧) ચૈત્ર વહી ૧૩. ૩. ૨૨૫) ભાદરવા શુદ્ધી ૧૦. ૩. ૨૧૨૧) આસો શુદ્ધી ૧૪.

૪. નીચે લખેલી રકમો બિપરથી સંવત ૧૯૪૨ ના ફાગણમાસનો રોજમે-
ળ તીથિ પ્રમાણે લખો. અ. ઘરમાં ૩. ૩૧૫૫- રોકડા છે ફાગણ શુદ્ધી ૧;
બ. લગનના કાર્યે શાડ પરી બેહેચરદાસ અનેપચંદની દુકાનેથી ખાંડ મણુ ૨૦
દર મણુના ૩. ૬૧- લેખે, ધી મણુ ૧૫ દર મણુના ૩. ૧૮ લેખે તથા સો-
પારી મણુ ૨૧૧ દશમણુ ૩. ૮૧ લેખે લાવ્યા તેને પેટ ૩. ૨૩૫) રોકડા આપ્યા
સુદ્ધી ૮. ક. પરી. રૂપરામ મનસુખરામને સંવત ૧૯૩૨ ની સાલમાં ૩. ૩૫૩
ધીરલા તેનો હિસાબ કરતાં ૩. ૫૪૫ થયાં તેને પેટ ઘર ૧ સુરત સેહેર મધે
મહીધર પરામાંનું ૩. ૪૦૦ માટે ખંડી લીધું તથા રોકડા ૩. ૧૧૫) આપ્યા
તથા બાકીના હપતા ૩ ત્રણ ત્રણ મહિનાના કરી ખાતું માંડી વાળ્યું વહી ૮.
ડ. ગાંધી ફકીરચંદ મિલાપચંદ ને ખાતે ૩. ૩૨૦ લખી તેની હુંડી મુંબાઇવા-
ળા શેડ. પ્રેમચંદ હિમચંદ ઉપરની લખી આપી. હુંડિયામણુ સેંકડે ૦૧૧૧ ટકા
લેખે ને મંડામણી ૦૧ ટકા લેખે સુદ્ધી ૧૨. પ. પટેલ. ગીરધર પુજને ગોળના
માટલાં ૨૦ તોલ કાચામણુ ૩૨ ને ૮ શેર. ૪૫ તોલ પાકા મણુની કીમત ૬-
૨ મણુ ૩. ૫૧-૧૧ આપ્યા તેને પેટ ૩. ૧૦૦) આપી ગયો વહી ૧૪.

પરીક્ષાના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખવાની સમજણ.

૧. નામું લખવાને જોઈતા ફાગળ લેવા અને તેમાં સળ પાડવા.

૨. સવાલ પત્ર ઉપરથી આસામીવાર મીતિ સાથે કહેલી રકમોનું ટાંચણ કરવું.

૩. રોજમેળ લખવો હોયતો એક આડી લીટીએ લખવું કે અમુક મીતિ નો મેળ છે. પછી તેની નીચે જમા ઉધાર દોરી સવાલ પત્રમાં આપેલી શિલક પ્રથમના મેળમાં શ્રી પુરાંત બાકીમાં લેવી તથા પછીના મેળમાં પાછલા દિવસની જાણુસ શ્રી પુરાંત બાકીમાં લખવી અને દરેક મીતિનો જમાખર્ચ ઉપરનાં ટાંચણ પરથી જે તે આસામીને ખાતે નોંખવો.

૪. આવરો અથવા માસિકમેળ લખવો હોય તો એક આડી લીટીએ લખવું કે અમુક મીતિથી અમુક મીતિ સુધીનો આવરો છે. પછી તે નીચે જમા ઉધાર દોરી સવાલ પત્રમાં આપેલી શિલક શ્રી પુરાંત બાકીમાં લખી ઉપરનાં ટાંચણ પરથી દરેક આસામીના ખાતાનો જમાખર્ચ પેટામાં ફેાડવાર મીતિ સાથે લખવો અને પછીથી જાણુશમાં રહેનારી રકમ કાઢવી.

૫. સવાલ પત્રમાં પાછલા લહેણ પેટે વસૂલ કરેલી રકમ આપનાર ધણીને ખાતે માત્ર જમા કરવી. અને તેથી ઉલટું દેવા પેટે આપેલી રકમનું પણ સમજવું.

૬. સવાલ પત્રમાં વ્યાજની રકમ વસૂલ કરી જણાવી હોય તો તે રકમ વ્યાજ ખાતે જમે કરી વ્યાજ ભરનારને નામે ઉધાર્યા પછી જમે કરવી અને તેથી ઉલટું વ્યાજને પેટે સામા ધણીને આપ્યું હોય તેનો જમા ખર્ચ લખવો.

૭. ભાડા પેટે આવેલી રકમ ભાડાખાતે જમે કરવી અને આપેલી રકમ તેજ ખાતે ઉધારવી. તેમજ દાગીના વિધેની રકમ દાગીના ખાતે લખવી અને તેની વિગત તેના પેટામાં બતાવવી.

૮. હુંડી વગેરે બાબતમાં જોઈતી હકિકત અપુણે હોયતો ઘટતી રીતે વધારી લઈ સ્પષ્ટ થાય તેમ લખવું.

૯. ખાતાપહી કરવાની હોયતો મેળ અથવા આવરામાં આવેલી રકમો પરથી દરેક ખાતુ ખતવવું.

+ વ્યાજની સાથે પાછલું લહેણ વસૂલ થયું હોય તો એકંદરે સધળી રકમ જમે કરી પેટામાં ફેાડ બતાવવી અને તેજ પ્રમાણે આપેલી રકમ માટે પણ કરવું.

પરીક્ષાના સવાલો પરથી કરેલો આવરો.

સંવત ૧૯૪૧ ના જોડ શુદ્ધ ૧ થી વદ ૦)) મુખીનો આવરો.

૦૮

૩૪૧) શ્રી પુરાંત ખાત્રી.

રૂદ્ધા ગાંધી. દેવચંદ પાનાચંદને ખા-
તે શુદ્ધ ૧૩.૩૦૦) જમેખર્ચ ૧. હા. પરી. કે
બળભાઈ જેવંદને ખાતે ઉ.

૦૧૧ હુંડિયામણખાતે જમે + ખા.

હુંડી ૩ ૩૦૦) ની દા. ૯૬૧૧

એ રાખી.

રૂદ્ધા તમારે ખાતે જમે.

૦૧૧ શ્રી હુંડિયામણખાતે જમે શુદ્ધ ૧૩

૦૧૧ હુંડી ૧ ૩ ૩૦૦) ની
દા. ૯૬૧૧૫૪૫) સોની. અમથા હીરાશાહને ખા
તે જમે શુદ્ધ ૭.૫૪૫) જમેખર્ચ ૧. હા. શ્રી દા-
ગીનાખાતે ઉધાર ખા. જલુશના.

૪૫) શ્રી વ્યાજ ખાતે જમે. શુદ્ધ ૭.

૪૫) જમેખર્ચ ૧. હા. સોની અ
મથા હીરાને ખાતે ઉધાર.૧૨૭૯) શ્રી મુંબાઈ ખાતે છગન ઝ-
વેરચંદને ખાતે જમે. શુદ્ધ ૧૫.૧૨૭૯) જમેખર્ચ ૧ હા. શ્રી.
ખત્રીદખાતે ઉધાર ખા. જસતનાં
પતરાં આપ્યાં છે.૮૦૦) પરી. માણેકચંદ મોતીચંદને ખા
તે જમે. શુદ્ધ ૧૫.૮૦૦) રોકડા હા. અમારા ગુ ૦
+ ખા. એટલે ખાખતે.

૩

૩૦૦) શ્રી મુંબાઈખાતે પરી. કેવળ જે
ચંદલાઈને ખાતે ઉધાર. શુદ્ધ ૧૩૩૦૦) જમેખર્ચ ૧ હા. ગાંધી દે
વચંદ પાનાચંદને ખાતે જમે ખા.હુંડી ૧ સુરતના પરી. શામળ ન
મુંબાઈ ઉપરની લખી અમદાવા-
દથી પરી. કેવળ ત્રીકમ. રાખ્યાગાંધી દેવચંદ પાનાચંદ પાસેથી
તરત મુદતની. લખી જેડશુદ્ધ ૧૨તે અમોએ રાખ્યાવાળા પાસેથી
વેચાણ રાખી તમને ખીડી છે.

૫૪૫) શ્રી દાગીના ખાતે ઉધાર શુદ્ધ ૭

૫૪૫) જમેખર્ચ ૧. હા. સોની.
અમથા હીરાશાહને ખાતે જમે

ખા. હેમની જલુસનંગ. ૨ ના.

૩૪૧) દુપિયો ૧. ૨૦૪) કંઠી ૧

૫૪૫)

૪૫) સોની. અમથા હીરાને ખાતે શુ. ૭

૪૫) જમેખર્ચ શ્રી વ્યાજ ખાતે
જમે ખા. વ્યાજના.

૧૧૭૯) શ્રી જસતખત્રીદખાતે શુદ્ધ ૧૫

૧૨૬૨૧૧ જસત મણુ ૧૦૦ દા.

૧૨૧૧

દા દલાલીના

૧૦૧ ભાડાના.

૧૨૭૯) એણી વિગતે આરતિ-

યા છગન ઝવેરના જમે.

૧૦૦૦) મુંબાઈ ખાતે પરી. છગનલાલ

છગન તમારી દુકાનેથી લાવ્યાછે.

૫૧૨૧૧ શ્રી સાકરવકરાખાતેજમે વદ૮.

૫૧૨૧૧ રોકડા ખા. સાકર મણુ

૫૦ દા. ૧૨૧ ના ભાવે ઝવેરશાં-

કરને આપી છે.

૪૮૩૧ શ્રી જસતવકરાખાતેજમે વદ૮

૪૮૩૧ જમેખર્ચ ૧ હા. કંસારા

નાનસા કાશીરામને ખાતે ઉધાર

ખા. જસતનાં પતરાં મણુ ૩૫

દા. ૧૩૧૧ નામે લખીને આ-

પ્યાં છે.

૨૬૮૫૧૧૧

૩૦૨૬૧૧૧

ઝવેરચંદને ખાતે ઉધાર. વદ ૧.

૧૦૦૦) હુંડી નગ ૧. ૩૧૦૦૦)

ની દા. સરભર. તમારે ત્યાં-

ના પરી. આત્મારામ ભુખણ

ઉપરની. લખી અતરેથી મગનલા-

લ અમુલખ. રાખ્યા અમારી ત-

રત મુદતની શાહબેગ. લખી આ

જ રોજ. તે રોકડેથી કરાવી ત-

મને ખીડી છે.

૪૮૩૧ કંસારા. નાનસા કાશીરામને

ખાતે વદ ૮.

૪૮૩૧ જમેખર્ચ ૧. શ્રી જસત

વકરા ખાતે જમે.

૬૩૧૧ શ્રી ખર્ચખાતે ઉધાર વદ ૮.

૬૨૧૧ ઘણું મણુ ૪૦ દા. ૧૧૧

૨૭) ચોખા મણુ ૧૨ દા. ૨૧

૪૧ જગન્નાથીનો તાકો ૧.

૬૩૧૧

૨૪૬૭)

૫૫૬૧૧ શ્રી જલુશો.

૩૦૨૬૧૧૧

પરીક્ષાના સવાલોપરથી લખેલો રોજમેળ.

સંવત્ ૧૯૩૫ ના શાગણ શુદ્ધ ૮ નો મેળ.

૩૧૫૧ શ્રી પુરાંતખાકી શુદ્ધ ૧.

૧૮૧૧૧ પરી. બહેચર અનોખચંદને

ખાતે જમે.

૪૧૬૧૧૧ જમેખર્ચ ૧ હા. શ્રી અ-

ર્ચ ખાતે ઉધાર.

૫

૨૩૫) રોકડા તમને આપ્યા તે.

૧૮૧૧૧ નકી દેવા તે જમેખા.૧

૧૮૧૧૧

૪૬૭)

ઉ

૪૧૬૧૧૧ શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર.

૧૨૬૧ ખાંડમણુ ૨૦ દા. ૬૧

૨૭૦) કી મણુ ૧૫ દા. ૧૮

૨૦૧૧ સોપારી મણુ. ૨૧. દા.

૪૧૬૧૧૧ એળી વિગતે પરી બ

હેચરદાને ખાતે જમે. ખા.૩ લ

સાહે સામાન લીધો છે.

૪૧૬૧૧૧

૮૦) શ્રી જલુશો.

૪૬૭)

(૫૦)

પરીક્ષાના સવાલોપરથી કરેલો રોજમેળ.

પરીક્ષાના સવાલો પરથી કરેલો રોજમેળ.

સંવત ૧૯૪૨ ના ફાગણ શુદ્ધ ૧૨ નો મેળ.

૦૪

ઉ

૮૦) શ્રી પુરાંત બાકી.

૩૦૩) શ્રી વિગત ખાતે જમે.

૩૦૦) મુંબાઈ ખાતે પરી. પ્રેમ-
ચંદ હેમચંદને ખાતે જમે
અમારી વતી.

૩૦૦) હુંડી. ૧ તમારા ઉ-
ઉપરની તુરત મુદતની શા
હજેગ લખી છે.

૨ા હુંડિયામણુ ખાતે જમે.

૨ા હુંડી રૂ ૩૦૦) દા. ૦૧૧
આપી છે.

૦૧૧ શ્રી વ્યાજે ખાતે જમે.

૦૧૧ મંડામણી. રૂ ૩૦૦)

ની દા. રૂ ૩૦૧ લેખે લીધી છે.

૩૦૩) એણી વિગતે ગાંધી
ફકીરચંદને ખાતે ઉધાર.

૩૦૩

૩૮૩)

૩૦૩) ગાંધી. ફકીરચંદ મિલાપચંદને
ખાતે ઉધાર.

૩૦૩) જમે ખર્ચ ૧. હા. શ્રી વિ-
ગત ખાતે જમે. બા. નીચે પ્ર-
માણે

૩૦૦) હુંડી ૧. મુંબાઈ ખાતે પ-
રી. પ્રેમચંદના જમે.

૨ા હુંડિયામણુ દા. ૦૧૧ તે શ્રી
હુંડિયામણુ ખાતે જમે.

૦૧૧ મંડામણી દા. ૦૧. તે શ્રી
વ્યાજ ખાતે જમે.

૩૦૩)

૩૦૩)

૮૦) શ્રી જલુશે.

૩૮૩)

સંવત ૧૯૪૨ ના ફાગણ વદ ૮ નો મેળ.

૦૪

ઉ

૮૦) શ્રી પુરાંત બાકી.

૧૯૨) શ્રી વ્યાજ ખાતે જમે.

૧૯૨ રોકડા. હા. પરી. રૂપરામ
મનસુખરામ પાસેથી લીધા છે.

બા. સં. ૧૯૩૨થી વ્યાજ સૂધીનું

૪૩૦) શ્રી વિગત ખાતે ઉધાર.

૪૦૦) શ્રી ઘર ખરીદ ખાતે ઉ
ધાર.

૪૦૦) જમે ખર્ચ ૧. હા.
પરી. રૂપરામ મનસુખના

× બીજી રીતે પણ જમા ખર્ચ થાય એવી રીતે કે જેની પાસેથી વ્યાજ
લીધું તેને ખાતે ઉધારીને વ્યાજ સહિત ભરેલું નાણું જમા કરવું. તથા તે પછી
વ્યાજની રકમ વ્યાજ ખાતે જમે કરવી. જો આમાં એમ કરીએ તો રૂપરામને
ખાતે પુરા રૂ. એટલે ૫૪૫) જમા કરવા પડે.

મુદ્દલ રૂ.૩૦૦)નું વ્યાજ થયું છે.
૩૫૩) પરી. રૂપરામ મનસુખને ખાતે
જમે.

૫૪૫) નીચેની વિગતે જમે.
૧૧૫) રોકડા. ૪૩૦) જમે
ખર્ચ ૨. હા શ્રી વિગતખા
તે બિધાર

૧૯૨) શ્રી વ્યાજ ખાતે જમે.
૩૫૩) બાકી રહ્યા તે જમે.
૫૪૫)

૬૨૫)=

જમે. બા. તેમનું ધર. સુ-
રતના મહીધર પરાવાળું ખં
ડી લીધું છે.

૩૦) પરી રૂપરામ મનસુખને
ખાતે બિધાર.

૩૦) જમેખર્ચ ૧. હા. ત-
મારા જીને ખાતે જમે બા.
ત્રણ કીસ્તો કરીછે.

૧૦) સંવત્ ૧૯૪૨ ના
જેઠ વદ ૮.

૧૦) સંવત્ ૧૯૪૨ ના
ભાદરવા વદ ૮

૧૦) સંવત્ ૧૯૪૩ ના
માગસર વદ ૮

૪૩૦)

૧૯૫)=શ્રી જાણશે.

૬૨૫)=

સંવત ૧૯૪૨ ના શાગણ વદ ૧૪ નો મેળ

૧૬૫)= શ્રી પુરાંત બાકી.
૧૫૨૧૧૧= શ્રી જોળ વકરા ખાતે જમે
૧૫૨૧૧૧= જમે ખર્ચ ૧ હા. પ-
ટલ ગીરધર પુનને ખાતે બિધાર
બા. જોળના

૧૫૨૧૧૧=

૩૪૮)-

ઉ

પરા૧૧૧= પટલ ગીરધર પુનને ખાતે
૧૫૨૧૧૧= જમે ખર્ચ ૧ હા. શ્રી
ગાળ ખાતે જમે. બા.ગા-
ળ મણુ ૩૨ શેર. ૮ તો-
લ૪૫ દા.પાના લઈગયાછે

૯

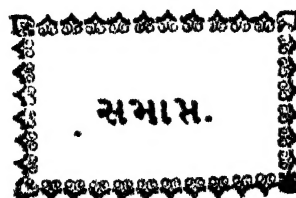
૧૦૦) તમે લઈયા છે.

પરા૧૧૧= નકકી બાકી રહ્યા છે.

પરા૧૧૧=

૨૬૫)=શ્રી જાણશે.

૩૪૮)-

સૌ શહાણુનો એકમત.

અમારા ધારવા પ્રમાણે ગુજરાતી ભાષામાં તેની જાત સૌથી ઉત્તમ પુસ્તક છે. ગુજરાતી નિશાળોમાં ટેકસબુક તરીકે ચલાવવા ખાત્રીથી ભલામણ કરીએ છીએ. (બો. ગે.) વેપારી વર્ગમાં વળતારને આ અગત્યની ખોટ પુરી પાડી છે. તે ધણી સારી યુક્તિથી રચ્યું છે. તેના લખાણ તથા કદ તરફ જોતાં કિંમતમાં ધણું સરવું છે. માટે તે જલદી વેચાઈ જવું જોઈએ. (ધ. રપે.) ચોપડાના હિસાબી જ્ઞાનની દરેક જાણને જરૂર છે માટે આ ગ્રંથ કરતાં પૂર્ણ આશ્રય આપવાની સર્વને ભલામણ છે. (આ. ધર્મ. પ્ર.) આ જાતની ચાર ચોપડીઓ થઈ તેમાં આ ચોપડી લોકોપયોગી છે. એના ઉપયોગ અને કદના પ્રમાણમાં એની કિંમત કાંઈ નથી. (વિજ્ઞાન. વિ.) ખીજાં ત્રણ પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકો કરતાં આ પુસ્તકમાં ધણી ઉપયોગી બાબતોનો સમાવેશ કરેલો છે. કિંમત ધણી ઓછી છે (વડોદરા વ.) નામું લખવાની રીત માટે પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકો કરતાં આ પુસ્તક વધારે સારું અને સર્વને ઉપયોગી થાય તેવું છે. પ્રત્યેક જાતની સમજૂતી સ્પષ્ટ અને ખુલાસાવાર આપેલી છે. એકંદર દરેક માણસને આ પુસ્તક ખરેખર ઉપયોગી થાય તેવું છે. (બુ. પ્ર.) વેપારી લાઇનમાં ઉતરનાર અનુભવા હોવાથી ઠાકર ખાય છે. ઠગાય છે અને મુઝાય છે. માટે પુખ્ત અનુભવ લેવા ભલામણ છે. (સત્યવક્તા.) પારસી વેપારીઓ જેમને નામાની ખીલકુલ ખબર હોતી નથી. ને મહેતાપર ભરોસો રાખી કામ સમજી લેવું પડે છે. તેમને ધણું ઉપયોગી થઈ પડશે. રચના સહેલી અને સમજી શકાય તેવી છે. અને કિંમતમાં હલકું છે. (એડવો. ઓફ. ઇ.) આ ગ્રંથની ખુબી વિષે ઉંચું મત ખાંધી શકાય છે. તેનો સારા જથ્થામાં ઉઠાવ થવાને તેમજ ફેળવણી ખાતા તરફથી તથા તમામ ગુજરાતી વર્ગ તરફથી ઉત્તેજન મળેલું જોવાને આતુર છીએ. (મું. સમા.) તેના રચવા પાછળ તેના પ્રગટ કરનારે જે મહેનત લીધી છે. તે ખચીત દશ આનાની કિંમતે પુષ્કળ કિંમતી બદલે મેળવવાની આશાએ દરેલી દીસતી નથી. પણ ખરેખરી ખોટ પુરી પાડવાની ઉલટ માટે દીસે છે. (અખ રો.) અનુક્રમણિકા રાજ્યાતમાં આપેલી છે તે જોતાં વાંચનારની ખાત્રી થશે કે અગત્યના પુસ્તકની કિંમત દશ આના છે નજીવી છે. તે જોતા મી. શાહની મતલબ કમાવા કરતાં દેશીઓની સેવા બજાવવાની વધુ હોવી જોઈએ. (નમે. જ.) નામુ શીખનારાઓને બહુ ઉપયોગનું અને શિક્ષકની ગરજ સારે તેવું છે. ગુજરાતી શાળામાં દાખલ થયેલું જોવાને અમે ધણા આતુર છીએ. (ગુજરાતી.)

એ પુસ્તકમાં દસ્તાવેજ ભાગ વધારવામાં આવવાથી, તથા શાળાઓને માટે આ નવું પુસ્તક રચવાથી તેના લાભમાં ફેરફાર કરી છપાવવામાં છે. ધણી જાતના વધારો કરવા છતાં અગાઉના આલોકોને તે આઠ આને આવશે. પાછળથી ખાર આના. પોસ્ટેજ એક આનો.

